

NEPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor**

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

135.900

A legszebb tudományok egyike a statisztika. Szép, mert számokkal dolgozik, mert mindennél meggyőzőbbek a számok. de ugyanakkor bűnös tudomány is, mert semmivel sem lehet úgy zsonglőrösködni, mint éppen a számokkal. Mi zsidók szeretjük a számokat, igen sok számoló zseni volt és van közöttünk és mi volna más Einstein korszakos alkotása, a relativitás elmélete, mint a legmagasabbrendű matematika.

Ezzel szemben nagy általánosságban, mi zsidók inkább a „körítést” szeretjük eddig. Kevés számmal dolgoztunk népi életünk megnyilvánulásai között, mert soha nem volt olyan számmal dolgunk, amely sok örömmel töltött volna el bennünket. A Szentírás-ban ugyan vannak számok, így a szinájhegyi kinyilatkoztatás 600.000 embere, de azóta kit töltött volna el boldogsággal az, ha pontosan tudja, hogy hány zsidó szenvedett a római arénákban mártírhalált, amikor elhurcolták Jeruzsálem legjobbjait a légiók. Vagy talán nagy öröm volna-e nekünk, ha „pontosan” tudnánk, hogy a spanyol inkvizícióknál hányan haltak meg és hányan menekültek, vagy tértek át? Vajjon a középkori üldözések, vagy az újabbkori keleteurópai pogromok rettenete csökkene, (ugy hiszünk inkább növekedne, ha tudnánk, hogy Chmielnicky, vagy korunk Petljurája nem kétszáz, hanem annál is több ezer zsidót mészárolt le? Nem, mi zsidók ezért gyűlöljük a számokat, mert a rólunk szóló számok — véresek és keservesek.

De most mégis szimpatikus kezd nekünk lenni a statisztika és ezt is Palesztinának köszönhetjük. Így szimpatikus szám nekünk, amit Tom Williams alsóházi képviselő egyik interpellációjára adott Macdonald gyarmatügyi miniszter. Azt kérdezte a képviselő, hogy hány illegális bevándorló lépett az utóbbi időben a zsidóság földjére? A miniszter pontosan válaszolt és azt mondotta: 6300 az illegálisok száma, akik rövid idő alatt akadálymentesen jutottak be és akik közül egyetlen egyet sem utasítanak vissza. Végre szimpatikus zsidó szám. Annál is inkább, mert ez nem foglalja magában a certifikáttal kivándorlókat.

De még ennél is örvedetesebb az, amit a Jewish Agency központi irodája jelent: 135.900 zsidó férfi és nő jelentkezett önkéntes hadiszolgálatra Palesztinában. A zsidó nem katonanép. Ez nem is csoda, hiszen évezredek óta — mint népi egység — távol állott a katonai szellemtől és gyűlöli a vért és erőszakot. A könyv népe, nem szereti a háborút és magasabb etikai szemszögből nézi a világ eseményeit, mint — mondjuk — a teutonok. De amikor kell, akkor ennél a problémánál is megállja helyét. Ujra hatszázezer főnyi seregről van szó. De ezek nem Egyiptomból jöttek össze, hanem a világ minden részéből és ezek nem negyven évig tévelyegnek a pusztá-

Románia trónörököse nagykoru lett

Mihály nagyvajda születésnapjának ünneplése

Október 25-én töltötte be Mihály nagyvajda tizennyolcadik életévét és az ország és a királyi ház törvényei szerint ezen a napon nagykoru lett Románia trónörököse. Egy trón várományosa mindég és mindenkoron a legirigyeltebb teremtmények közé tartozott. Nincsen annyi felelősség vállain, mint felséges atyjának, de előkészíti önmagát a nagy feladatra. Egy ország élén állani, különösen a mai időkben, nem csupán „uralkodást” jelent, hanem rendkívül sok magasrendű feladatot, élelcélt és történelmi elhivatottságot. Mihály nagyvajdát. Öfelsége II. Károly királyunk úgy készíti elő nagy és történelmi feladatára, ahogy azt egy modern uralkodó teszi. Bölcsen, előrelátóan, szigorúan és mégis rendkívüli szeretettel. És a felséges tanítások termékeny talajra találnak Mihály nagyvajdánál, az ország szeretett trónörökösénél. Már testi alkatánál fogva is kimagaslik kortársai közül. Szellemi képességei meg egészen egyedülállóak. Sokat tanul és sokat tud a trón várományosa.

Ha ezek a vészterhes idők nincsenek, még több külsőséggel ünnepelte volna az ország nagykoru trónörökösét. De így, csendben, annál több melegséggel és szeretettel. Ezt az alátvalói szeretet-sugárzást bizonyára érzi Ő is, Alba-Julia nagyvajdája, a dicső Trón Várományosa, akire az a magas sztos feladat vár, hogy a legszebb és legdicsőbb örökséget, amelyet valaki kaphat, megőrzi, fejleszti, hogy Románia huszmillió lakossága biztos uton haladjon a lehető legnagyobb emberi boldogság felé...

Alátvalói hódolattal emlékezünk meg a nagykoru trónörököséről és tradicionális zsidó szokás szerint kívánunk neki hosszú, boldog életet.

ban, hanem őseikkel együtt kétezer éve és végül, ami legfontosabb ezek nem indultak, hanem megérkeztek.

Hatszáz ezer zsidó menekült el az európai sötétségből, s évezredek ismétlődése, hogy most újra ugy kellett eljöjjenek új Fáraók kegyellen országából, hogy még a keletlen téstát sem vihették magukkal. És ez a zsidóság már harci rendekbe sorakozik. Nem hódítani, nem más népeket legigáznai, nem harci kürtöt fújni, hanem csak megvédeni azt a kis földet, amelyen „élni, vagy halni kell.”

135.900 jelentkező közül, százezer a férfi. És mind önkéntes. Nem kényszer viszi őket a zászlók alá, hanem a jó ösztön és a zsidó föld iránti végtelen szeretet. A kék-tehér zászlós sorozóhelyiségek körül, lelkes emberek ezrei tolonganak. Esténként egész zsidó ezredek vonulnak fel, stram-mul, lelkesen, fegyvelmezetten. Szólnak a tisztek szipjai, kemény katonás léptek csattannak az aszfalton. Már kiképzetten állnak őrt több mint huszezren. És jönnek mind sorra. A zsidóságnak százazres hadserege lesz.

Végre kezdenek kedvesek lenni a szá-

mok. Kezd szimpatikus lenni a statisztika száraz tudománya. És kezdünk mi is kíváncsiak lenni. Végre nem pogromáldozatok és nem kiüldözöttek számáról kell írjunk, hanem a zsidó új honfoglalás méreteiről. És ezerszer elnézzük ezeket a számokat. Ennyi, meg ennyi új bevándorló, ennyi meg ennyi, — a zsidó hadsereg létszáma.

Eddig mindég ellenségeink számoltak bennünket. Hány zsidó él az országban, mennyi ebből a kereskedő, a gyáros, a bankár. Folyton számolgatnak bennünket még ott is, ahol fokozottan kevesbedünk. Hányan vagyunk itt és hányan lehetünk ott? Milyen az antiszemita statisztika, milyen az „objektív” és mennyit mondunk mi. Mind kincs-keserves nekünk. Mert mindig az a refrén: sokan vagytok...

Végre itt olyan számok vannak, amivel mi vagyunk megelégedve, s amelyre mi magunk büszkéek is vagyunk. 6300 illegális és néhány ezer legális új bevándorló, 135.900 zsidó a véderőben. Végre, végre — örvedetes zsidó számok. Talán nekünk is örömet fog még jelenteni a statisztika száraz tudománya!

A történelem megismétli önmagát

Ki meri azt mondani, hogy a gonoszak utjai szerencsések? Csak látszatra tűnnek annak, de ha alaposan megvizsgáljuk, a nagy világhódítók életét, győzelmeik sorozatát, akkor azt látjuk, hogy végük mindnek egyforma lett: a dicsstelen bukás. Világ fennállása óta még sohasem maradt meg dicsősége teljében egy ország, vagy egy győzelmes hadvezér, aki legyőzte ellenfeleit és országot világot hódított. Ideig-óráig lehetnek nagy sikereik, de a végső győzelmük — a bukás volt.

Igenis, hisszük és valljuk, hogy van igazság, létezik történelmi igazságszolgáltatás. De minél nagyobbak lettek az eredmények, annál gyorsabban jött a bukás és annál nagyobb lett az összeomlás. A történelem etikája azt tanítja, hogy minden tirannus korszaka bukással végződik. Miért lenne korunk nagy tirannusának vége más? Talán most már nem volnának érvényben az örök normák? Ami sok-sok évezreden át igazság volt, az ma már téves beállítás lenne? Nem hinnénk, mert akkor meg kellene inogjon bennünk a mindent átformaló és minden józan irányba terelő transcendens igazság, amely túlélt sok-sok nemzedéket és méginkább túléli a tirannusokat és a véges emberi dicsőség megszámlált napjait.

Most, amikor újra milliók élén világhódító utjára indult egy nép vezére, okulásul, vigasztal és tanulságul ám álljon itt a régi világhódítók életútja és köv. keztesen bekövetkező végső bukásuk. A kételkedőknek ez adjon kitartást, a hitetleneknek ez adjon újra hitet, a bizalmatlanoknak ez nyújtsa bizodalmat.

Mire tanít a történelem?

211 esztendővel a rendes időszámítás előtt, Róma volt a világ közepe. Tündöklött a világhatalma teljében levő Róma eterna, az örök város és nem volt pontja az akkor ismert világnak, amelyen ne érezték volna a dicső légió nyomait. S jött a rémhír: Hannibal ante portas! A nagy római birodalom ellensége ott állott az örök város kapuja előtt.

Hannibal megrohmozta Európát. Eljutott a mai Franciaországig. Átlépte az Alpokat, elpusztította a mai Itáliát. Uralta a Földközi tengert és ott áll már Róma előtt. A nagy világhatalom központja már erősen kiéhezett, de azért bátran védekezik. De a végén mégis összeomlik. Hannibali uralja már a világot. De azért mégis boldogtalan Hannibal, mert a szülőhazája, a tengerek anyja, a dicsőséges Karthago összeomlik és elpusztul vele a világhódító Hannibal is.

711 év telik el és a mai időszámítás 550-ik esztendejében Európát újra fenyegeti egy világhódító uralma. „Isten ostroma”, a hunok dicső fejedelme: Atilla indul el utjára. Végtelen győzelmi sorozat utja, mindenki reszket tőle. Népeket igaz le és állandó győzelmi rohanásában nem pihen meg, mert már Atilla is tudja jól, hogy a leigázott és félrevezetett népet, csak állandó győzelmi mámorban lehet magamellé tartani. Uralja már a régi Germániát, uralja Galliát, uralja a Duna partjait. Rémát is elfoglalja a harbar hunok élén, de étvágya csillapíthatatlan. Már-már hittek impériumja örökkévalóságában és Atilla maga is hitt küldetésében. Ahogy hisz benne ma is élő utóda, aki szintén a világ meghódítását tűzte ki életcélul. S meddig tartott ez a világraszóló dicsőség. 550-ben kezdődött és 553-ban, tehát három év múlva, már meg is halt. Halálával véget ért a hunok dicsőséges korszaka is. Eltűnt, ahogy jött, nem volt egyéb, mint „Isten ostromának” egy gyöngye suhintása. Összeomlott a hun birodalom, összeomlott „ideológiája” megsemmisült, epizód lett, a történelem örök homokórájában röpké pillanat.

Azután jött az új világhódító. Angliában Erzsébet uralkodik. Vége a középkornak. Eljött a reneszansz korá, az irodalmi fellendülés, azt hitték volna az akkori emberek, hogy vége az inkvizíciónak, vége a sötétségnek, a tirannizmusnak, a gonoszoknak. 1558-at írtak akkor és Spanyolhon trónján a fékezhetetlen II Fülöp ült. Nem hitt abban, hogy véges az emberi hatalom. Tudta jól — mint a

mai diktátor is — hogy előbb a brit sziget akkoriban feltörő hatalmát kell először megszorítani. Különben is rokona ült ezúttal az angol trónon, a szerencsétlenvégű Stuarti Mária, a skót királynő, akinek tragikus halálát is meg kellett bosszulja. Bosszuról volt szó és még valamiről — miként mostan. A tengerek uralmáról. A dús gazdag Amerika minden aranyát felhabzsoló büszke és arisztokrata Spanyolország nem tűrhette, hogy a világtengereken megerősödjék Anglia. És II-ik Fülöp elindult a világhódító utra. És valóban: birodalma határain nem nyugodott le a nap sohasem. Elindult a „legyőzhetetlen armádia” és az egész világ rettegett. Maga Anglia is gyenge volt még, alig volt kereskedelmi flottája.

S amikor 1558-at írták, az angol heroldok tudtára adták London népének, hogy a nagy armádia flottája ott áll a partok előtt. Londonban rémült pánik uralkodik. Mindenki szalad amerre lát. Félnék, mert az inkvizíciós király kegyetlenkedésének híre járt már. S ekkor: igen ekkor, világhatalmának tetőlokán jön egy természeti tűnemény. Mikor már térdrehullottak előtte népek és trónok dőltek össze és amikor még csak a nyakas Angliát akarta megtörni. S jött egy hatalmas vihar és a „legyőzhetetlen armádia” semmivé lett. Vége lett az uralomnak, a diktatúrának és az erőszakos uralom eszméje letűnt az európai horizontról. S vele együtt pusztult el a spanyol dicsőség is. Jelentéktelenné zsugorodott össze a világraszóló spanyol dicsőség...

Azután történelmi sorrendben következett Kara Musztafa, a török satrapa. Előbb meghódítja hadserege élén a Balkánt, majd jön Kelet és Közép-európa. Leigázta már Magyarországot és mindég győzedelmes hadseregével már Bécs kapuát ostromolja. Egész Európa reszket. Kara Musztafával szemben csak miniatűr hadseregek állanak szemben. Már reszket a gallok népe is, még London is aggódik. A lovagkornak vége és Ausztria, a legközelebb fenyegetett Ausztria segítségére nem akar senkisémet sietni. Mindenkinek van elszámolni valója vele és annyira gyűlölik, hogy még a nagy közös ellenséggel szemben sem akarják megvédeni. XIV-ik Lajos követe útján figyelmezteti Lengyelországot, hogy ne segítsen Bécsre. De Szobieszky János mégis összegyűjti erejét és megsegíti az osztrákokat. Az utolsó pillanatban érkezik. 1683-ban Bécs alatt, a Kahlenbergnél döntő harcra kerül a sor és megállítja a török világhódítót.

Kara Musztafát legyőzik. Egész uralodása alatt most először és akkor is végzetesen. Vége lett uralmának, a törökök megszabadulnak Kara Musztafa varázsa alól és ezzel örökre véget vetett a török hegemóniának is egész Európában.

Azután jött Napoleon. Bonaparte Napoleon, a kis korzikai. Macedóniai Sándor nyomdokain halad. Előbb saját francia népének diktátora lett, majd megkezdte hódításait Európaszerte. Poroszország, Itália, Ausztria, Hollandia és a sok kis állam, lábavál hever. Mindenki tétőt hájt előtte. Napoleon meghódította a világot. Csak keleten van még egy nagy ellensége. Oroszország. És megkezdte a nagy hadjáratot ellene. Elvéri a Moszkva felé vezető uton. Jön 1812, a nagy összeomlás. Világraszóló ura, a nagy, a híres grand armée parancsolója, a zseniális hadvezér eljut Waterloo-ra. Minden összedől. Világhatalom, világhódítás. Mindennek vége, s megmarad a sziklafok, a távoli Szent-Ilona szigetén... Összeomlott ez is, mint kártyavár...

Végül 100 év telik el, míg II. Vilmos gondolja el azt, hogy legyőzi a világot. 1914. Ott van a hatalmas német hadsereg, amely mindezt megvalósítja. És győz is. Elfoglalja a balkáni országokat, mélyen bennvannak seregei orosz földön, meg Páris kapuát döngetik már. Jön Marne és utána a küzdelem vége. Összeomlott a hun vezér utóda, II. Vilmos birodalma is, Verdun-nél véres fejjel tántorodik vissza. Jön Versailles és még most is meglévő doornai magány... Napjaink tanulsága ez...

Zchajr jmaasz ajlom, binü snajsz dajr vodajr... Emlékezzünk régi világokra, hogy tanuljunk és okul-

junk belőle. Ezt tanítja a történelem. Eddig vaslogkával bekövetkezett az, hogy az erőszaknak csak kell omlani, csődöt kell mondjon a tirannizmus. A szarnokság nem tudja boldogítani a világot. Nincsen basznára sem a világnak, sem hazájának, sem önmagának. Minden diktátornak és minden uralom elalt levő hordának vége kell legyen. A történelem ismétlődik. Csak egy tévedés, csak egy hiba a számításba és minden összeomlik... vége lesz mindennek.

Akik azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátorai is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Hatszázötven pesti pincér munkanélküli

A magyar-zsidóság folytatja defenzív harcát a zsidótörvény ellen. Illetőleg március is harc. Mert a magyarországi zsidóságnak ez a Szedánja, ez a szerencsétlen fegyverletétele napról-napra folyik. Most a pincérekén volt a sor. Nem puszkákat tesznek le, hanem a „hangeriket”, a fehér kabátot, meg a frakkot, ami náluk nem a jólétnek, hanem a munkának szimbóluma volt. Emberek, akik frakkban dolgoznak és élnek a maguk proletár életét. A pesti pincér mindig a legjobb pincérek egyike volt a világon. Sokkal jobb, mint az angol, vagy a francia, vagy a német pincér. A világ loguávariasabb és legcinikusabb pincére. De a szakmáját jól értette és érte ma is. Azt, hogy a pesti pincér ilyen kitűnő, nem kis mértékben a zsidó pincéreknek köszönhető, akik belevitték fajuknak minden alkalmazkodóképességét és szívóságát.

Most letették a kenyérkereseti eszközüket. Szegények a füstös lokálok nagy strapájától megkiméltnek, nem kell több jó lábukat többé a pesti gyógyfürdőben kezelgetni. Nyugalomba küldte őket a második zsidótörvény. Hatszázötven családos, dolgozó proletár-ember lett egyszerre kenyértelenné. 1944 május 5-éig van a zsidó italméresi engedélyek legvégső határideje és így négy év ideje lett volna a tulajdonosoknak, hogy kicseréljék őket, de nem vártak, mert — féltették az italméresi engedélyüket. Ezért most egyszerre indultak el a nincstelenség útján mind a hatszázötvenen.

Ezzel kapcsolatban szép gesztust tanúsítottak a pesti keresztény pincérkollégák. Elhatározták, hogy mindegyik leadheti keresetéből bizonyos összeget, hogy az uccára tett 650 ember ne forduljon fel éhen. És azóta hetenkint tizezer pengőt, fejenként 15 pengőt adnak a zsidó kollégáknak, akik ott áldogálnak fájo szívvél, szomorúan a nagy ablaküvegek előtt és vágyakozva néznek a többiek felé, akik hat tálcával, vagy tíz megrakott tányérral cikkáznak az asztalok között. Nem bankvezérek és nem iparbárok, hanem nincstelen, napról-napra éledgelő zsidó proletárok. Kiesett kezük-ből a kenyér. Nincs többé borra való és nincs pihenőnap. Nem hozzák a törzsvendégnek a sürt kávét dupla habbal és cukorral, hanem keserűen élnek jóra való keresztény kollégáik támogatásából. Ez az egyetlen emberi gesztus a nagy pesti pincér-nincstelenségben.

— Férjhez menne intelligens, magános, szolid uriasszony 4000 lejes állással, hozománnyal 48—52 éves biztos existenciájú zsidó uriemberhez. Ajánlatot teljes cím megjelölésével „Megfontoltan” jelígre e lap kiadóhivatalába.

Schorr, varsói főrabbi tragikus halála

Ha nyugalmas idöket élnénk, akkor nem keltene olyan hatalmas feltűnést a zsidó világban Mózes Schorr varsói főrabbi halála, mint így, amikor rövid, de annál véresebb háboru dult lengyel területen, de különösen Varsó körül. Schorr főrabbi markáns nagy egyénisége volt a lengyel zsidóságnak. Igazi népvezér, aki egy három és félmillió zsidóság legnagyobb tekintélye volt. Mindég a nép között és a népért élt, szívet-lelékekkel szolgálta nem csupán a vallást, amelyhez a végletekig ragaszkodott, hanem a zsidó népet is, amelyet mindenekelőtt szeretett.

Jellemző a lengyel zsidóság vezetőire, hogy az ideérkezett hírek szerint, nem akadt egyetlen jelentős lengyelországi zsidó vezető, aki elhagyta volna posztját. Kitarítottak a végletekig s amikor a német bombavetőket kegyetlen és gyilkos tüzet zúdítottak Varsóra, amikor ágyúk ezrei tüzet okádtak a millió városra, akkor valamennyien kitarítottak a zsidó tömegek mellett.

A most elhunyt főrabbi mindenkor halálmegvető bátorsággal harcolt a zsidóságért. A „Népünk” is megírta annak idején, hogy amikor fellángolt az antiszemita hullám Lengyelországban, amikor a gettópadok és vágatási tilalom miatt a zsidóság elkeseredése tetőfokra hágott, akkor az egyik varsói uccán őt is megkímádták a lengyel huligánok, megtépedesték szakállát és véresen menekült el a merénylet színhelyéről.

Schorr Mózes főrabbi együtt szenvedett a zsidó néppel, kivette részét abból a kevés jóból és abból a sok rosszból, amely a lengyel zsidóság osztályrésze volt. Most is, dokumentumok bizonyítják, hogy elhagyhatta volna a lengyel fővá-

Óvakodni könnyebb
mint gyógyítani!...

NIVEA ved
erdes bőr ellen!

rost, de nem lette. Zalesky, a párisi lengyel kormány külügyminisztere kijelentette, hogy a lengyel kormány tagjai, mielőtt elhagyták volna a lengyel fővárost, felajánlottak egy helyet különvonatukon Schorr főrabbinak. A főrabbi kijelentette, hogy ilyen rettenetes helyzetben nem akarja magára hagyni hitközségét és híveit. Ott is maradt és e pillanatban nem tudni, hogy mi okozta hirtelen halálát. Vajjon nem-e a megszálló német csapatok vegzaturái okozták halálát, vagy a sok izgalom vetett véget oly korán értékes, dicső életének? Kétségtelen, hogy korunk egyik legkiválóbb zsidója volt, akinek halála a legrosszabbkor következett be. Talán soha nem volt oly nagy szüksége a lengyel zsidóságnak arra, hogy vezetői legyenek, mint ezekben a keserves napokban. Amikor kettévágták a nagy zsidó közösséget és egyik része, a hitlerista Németország uralma alá került, a másik része pedig a vallásellenes szovjethez. Történelemtudósok évtizedes kutatására lesz szükség, amíg napjaink minden lengyelországi zsidójának tragédiája tel lesz derítve. De Schorr főrabbi halálával kapcsolatosan előbb tudunk meg minden részleteit, amelyet majd közölni is fogunk.

Ezuttal álljon itt a kiváló nagy ember életrajza.

Mózes Schorr 1874-ben született Przemyslben és 1910-ben a lembergi egyetemen a sémita nyelvek docense lett és 1916-ban egyetemi tanárrá nevezték ki. 1923-ban választották meg varsói főrabbinak. 1926 óta mint a varsói egyetem sémita filológia tanára és minden irányban rendkívül élénk irodalmi tevékenységet fejtett ki. 1928-ban a zsidó tudományos intézet rektora lett.

Tudományos művei közül megemlíthetők: „A zsidók szervezete Lengyelországban”. Majd megjelent művei közül még ismeretek: „A zsidók privilégiumai Lengyelországban,” meg az „Óbabiloniai jogdokumentumok” és még több műve.

Schorr Mózes főrabbi igen lelkes híve volt a Palesztina-munkának és lelkes támogatója a héber iskolahálózatnak. A lengyel szenátus tagjai is volt és mint ilyen gyakran hallatta erőteljes kritikai hangját a lengyel zsidóság érdekében. Elnöke a központi zsidó segélybizottságnak, amely a „Joint”-tal együtt szervezte meg a sok szerencsétlenséggel sújtott lengyel zsidóság anyagi önvédelmét.

Halála világszerte mély részvételt keltett, mert korunk egyik legkiválóbb egyénisége volt, akinek emlékét nagy kegyelettel őrizi meg úgy a lengyel, mint más országok zsidósága.

A régi jó táblabírók

Valamikor fogalom volt ez: az a bizonyos táblabírói jóság és jovialitás, amely jellegzetessége volt a régi időknek. Igazságosság és becsületesség volt a jellegzetességük. Fogalomvá váltak ezek a „régii jó táblabírók”.

Most is hallottunk egy ilyen táblabíróról, zsidó vonatkozásban. Van Erdélyben egy kiváló képességű román táblabíró, aki megszeretett egy zsidó leányt. Nem ritka eset és előfordul az életben elég gyakran. A leány, vallásos zsidó szülők gyermeke, akinek anyja még parókat is visel. Házasságuk boldog volt, de egy nagyon fájt a fiatalasszonynak: hogy anyja nem akart eljönni hozzá, mert nem akart tréflit enni. Illetőleg azt jelentette ki a vallásos anyja, hogy elmegy ugyan leányát meglátogatni, de enni nem fog nála.

Amikor meghallotta ezt a táblabíró, kijelentette, hogy nem egyezik abba bele, hogy ha anyósa eljön hozzájuk, akkor ne üljön az ő vendégszerető asztalánál. Megkérdezte feleségét, hogy mit kell tenni ahhoz, hogy az anyja mégis elfogadja meghívását?

— Ki kell cserélni az összes edényeket egészen ujakra, mert csak az esetben hajlandó anyja nálunk enni...

Mit tesz ilyenkor egy nem „régii jó”, hanem egy modern, feleségét szerető tábla-

LEITNER ZOLTÁN:

AGYMŰTÉT

Olivecrona stockholmi professzor egyik műtétének leírását olvasta éppen Szálender Báruch negyedéves orvostanhallgató a varsói egyetem sokablakos tantermében, amikor óriási zaj ütötte meg fülét. Mintha ifjúkori regények hősei, a szlu-indiánok indulnának rohamra a fehérbőrűek ellen. Ablakcsőrümpölés, rettentő csapkodás, ordítózás és elfojtott fejkiáltások hangzottak be az orvosegyetem hűvös és csendes tantermeibe. Baruch felfigyelt és azt hitte, hogy pillanatok alatt elmúlik az egész zaj. De alig hogy újra ráhajolt a stockholmi tudós könyvére, hatalmas erővel kicsapódott az ajtó és Obertinszky Dzsizsláv lengyel diákvezér alakja lett látható. Mellette és mögötte ordítózó tányérsapkás lengyel diákok, közöttük néhány fiatal zsidó fiú, akik szintén az egyetem hallgatói. Kegyetlenül ütötték őket, lecsorították kezüket és úgy csapták állon őket, tízen egy ellen. Vértó fejek és kezek, lihegés és rémülettől tágult szemek, meg ördögi röhög a lengyel diákok részéről, amint a kisebbségben levőket ott és úgy ütötték-verték, ahol érték.

Báruch felugrott helyéről, becsapta a könyvet, ahol éppen azt írja le a tudós, hogy miképpen kell az agydaaganatot kioperálni anélkül, hogy az embernek ezt, az orvostudomány szerint „legnemesebb ré-

szét” halálosan megsértenék. Hirtelen képek jelentek meg szeméi előtt; orvosi köpenyben, gummi kesztyűben dolgozó, álarcos operatőrök, amint a beteget megmenetik a haláltól. Orrába kloroform és éter szaga asszociálódott és közben meglepetve látta a lengyel diákok szeméből, hogy itt nem orvosok, vagy leendő professzorok arcát látja, hanem kegyetlen suhancok torz arcát és emberi ősi ösztönök fellobbanását. De nem sok ideje volt figyelni, mert Obertinszky Dzsizsláv diákvezér elébe állott és ráordított:

— Mit rontod itt a levegőt, te „zsidó.” Könyv kell neked? Tudás? Olivecrona, meg egyebek? Menj handlénak, meg uccai árusnak, menj a piszok gettódba rothadt almát árulni, te vérszopó árdragító, népbufitó individuum. Padban akarsz ülni, ahol nem meglegyekek ülnek? Nem jó neked ott külön? És eközben örült habota követte szavait, majd ráemelte kezét Baruchra. Ezután lecsapott az öklől és Baruch száján-orrán elindult a vér. Lefolyt szegényes ruhájára és miközben jobbról és balról az ütlegeket kapta, nem gondolt más semmire, csak anyját látta, aki ott a varsói külváros szegénynegyedében valóban almát árul, meg télen sültgesztenyét. Az a szegény, parókás, imádkozó, tíz gyertyát gyújtogató özvegyasszony jutott eszébe, aki éjjel-nappal dolgozott, csak azért, hogy Baruchból orvos legyen. Őt látta lelki szeméi előtt, amint kezét védőleg magaele emelte, hogy megkímélje arcát az ütlegektől.

Néhány percig tartott az egész, azután eltávoztak. Az egyetem tanterme, az egymás mögé emelkedő padok széjjelszórta, félig összetört, a nagy fekete tábla, a professzor legutóbbi skizzéjével együtt félig letörtén állott ott és miközben néhány, szintén megvert zsidó barátjával együtt elindultak a kijárat felé, mint operákban a színfalak mögül a férfikórus, úgy dübörgött utánuk a lengyel diákok himnusz éneklő hangzuhata.

Baruch letörtén, megtépzottan, nagyon megaláztatott és emberi méltóságában nagyon meggyaláztatott ment haza szegényes otthonába. Anyja nem volt még otthon, gyorsan lefeküdt ágyába és ott hanykolódott reggelig, de nem mondott el semmit a szegény asszonynak, mert megszakadt volna talán a szíve, ha látta volna kitört fogát, vérző arcát és könnyes szeméit...

Másnap az egyetem aulájában a táblán rendelkezés volt, amely szerint a dékáni hivatal „közhírré teszi,” hogy a zsidó diákok ezentúl a tantermekben külön padokban fognak ülni, ugynevezett gettópadokban, mert a lengyel diákság nem tűri, — nem tűri! — hogy zsidókkal együtt kellessen tanulniok. De a zsidó diákok nem ültek be a kijelölt padokba. Inkább órákig álltak az előadások alatt. A lányok is. És ha valamelyik már nem bírta és éhesen, holtrafáradtan mégis le akart ülni, akkor a földre kuporodott, meg a kisebb pódiumokra, de semmiesetre sem a padokba. Nem kell gettópad! A tudomány

biró? Elmegy az edény és porcellánkereskedésbe és vásárol egy teljes háztartási felszerelést. S mikor már minden együtt van, ír a felesége anyjának, hogy már jöhet, „kóser” a ház, jöhet és ehet.

Zsidó szempontból lehet egy ilyen házasságot kritizálni és a vallásos zsidó anyák szerint nem egy „anyaalom”, ha a lánya nem zsidóhoz megy feleségül, de ha már így van, akkor szép gesztus ez, emelkedett szellemre és humanitásra vall. Elvégre az még nem is zsidó bűn, ha valaki nem szereti anyósát és lehet, hogy vannak zsidó nők, akik inkább „eltréfliznék” edényeiket, csak hogy anyósuk ne látogassa meg őket...

A „gerer” rebbe él

Aki nem tudja, annak talán nem érdekes a hír, amely most nagy örömet kelt a chasszidikus világban: a „gerer” rebbe él. Miért ne élne? — kérdezhetné a cinikus hétköznapi ember. Viszont ha tekintetbe vesszük, hogy micsoda vihar dúlt Lengyelországban és hány nagy zsidó vezetőférfi vesztette életét, akkor valóban némi vigaszt nyújt az összzsidóság számára, hogy egy ilyen világtekintély, mint a „gerer” rebbe életben van és szovjet-orosz területen tartózkodik.

Külön érdekesség, hogy miképpen tudták meg, hogy a rebbe él. Palesztinából átjött Romániába diplomáciai utlevéllel a braziliai konzul, aki Jeruzsálemben képviseli a brazil köztársaságot. Element Wizsnitzbe, a szovjet-román határra, hogy híreket halljon felőle. Majd amikor nem voltak eléggé megbízhatók ezek az értesülések, akkor átment Kutymba, amely lengyel határállomás volt, most pedig szovjetcsapatok szállták meg. Innen folytatta tovább a kutatást, míg végre Moszkvából szerzett értesülés szerint a „gerer” rebbe él és nem esett bántódása.

Már sokszor írtunk erről a világnagyásgról és híres családjáról. A Gerer rebbe, családi néven Alter, sokszáz ezer hivat mondhat magának az egész világon. Egyedül Lengyelországban van 150.000 chasszid, aki esküszik rá. Azért hívják „gerer”-nek, mert Izsák Maier ben Izrael, a családalapító a Gora Kalwarija (Ger) városkából való volt, de ő már Varsóban született. Csak halála előtt tért

vissza Ger-be. Izsák Meier korának egyik legnagyobb talmudtudósa volt. Chidusé RIM címen jelent meg öt kötetes műve, 1860—70 között. Annnyira szerették és tisztelték, hogy sokezer fiut neveztek el és hívják ma is még „Icig-Maier”-nek. Ugy ismerték, mint „der alter Gerer Rebbe”, vagy „Chidusé Rim”. Fia 1865-ben korán elhalt, úgy, hogy most unokája, Reb Arje ben Ábrahám Mordechaj a gerer rabbi.

A gerer-rebbe nem csupán chasszidjai körében tisztelt világszerte, hanem az ortodox zsidóság körében is, mert az Agudának is lelkes híve volt és a palesztinai építő munkának és jelszava az volt, hogy minél több chasszid telepszik le a Szentföldön, annál biztosabb, hogy annak vallásos jellege biztosítva lesz. Hívei körében mindenkor propagálta Palesztinát és sokan telepedtek le még nyugalmasabb időben az ő inspirációjára a Szentföldön.

A hozzánk érkezett hírek szerint a gerer rebbe érdekében világszerte szétosztottan élő hívei között mozgalom indult, hogy megkérjék a szovjet hatóságokat, hogy engedje kivándorolni Palesztinába, ahol sok híve él és neki magának is jelentős vagyonkomplexuma van. Ugy véljük, hogy rövid idő múlva, a gerer rebbe kivándorol Palesztinába a szovjet területtől és újra felkeresik hívei, akiket az újabb világvihar még jobban széjjelzört a világba...

Két rövid párbeszéd

Egyik nagyváradi nagykereskedő azt mondja tíz évvel ezelőtt az egyik cionista vezetőnek, aki kéri, hogy támogassa Palesztinát:

— Engem nem érdekel az a Palesztina. Hagyjanak az urak nekem békét. Elfoglalt ember vagyok, a kenyér után kell járnom, ne vegyék el a drága időmet holmi ilyen iuresa ügyekkel. Ugysem lesz abból soha semmi. Csak itt néhány ember ágál, aki érvényesülni akar, meg kenyérkeresetet és ezért „kódolnak” az embertől. Különbösen sincsen erre a célra „fölsleges” pénzem. Álom az, amely soha nem lesz valóság. Nem adok és mindenki könnyelmű boldogságot csinál, aki erre a célra pénzt ad... Különbösen nekem itt van a szülőhazám, itt akarok én is élni, meg a családom is, a

fiam nemsokára készen lesz a külföld egyetemén és hazajön, majd itt lesz nekem is minden, mint nekem...

A másik párbeszéd 1939 október valamelyik napján.

Ugyancsak ez a nagykereskedő, aki következetesen nem adott egy banit sem soha Palesztina céljaira, s nem is érdeklődött az ügy iránt, sőt le is nézte, megszólitja e sorok íróját:

— Uram, szeretném, ha fiam Palesztinába költözne. Kész mérnök, de itt nem tud boldogulni. Hallom, — értjük ezt, „halom” — hogy ott szükség van munkaerőre, szükség van értelmes, dolgozó emberekre. Jobb lenne neki ott, mint itt. Mennyibe kerül egy hajójegy? Mennyit kell deponálni a konzulátusnál? Vagy lehet szerezni certifikátot?

Nem szóltam neki semmit. Csak gondoltam, hogy nem szégyeli magát uram, most kiküldeni fiát oda, amelynek Ön évtizedek óta semmi jövőt nem jósolt? Akik kinevette azokat, akik időt és pénzt áldoztak Palesztináért. Most, amikor már lendületben van itt a zsidó élet, most már jól jönne Önnek az a bizonyos Palesztina? Miért nincs nekünk elég erőnk ahhoz, hogy az ilyen emberek előtt örökre zártan maradjanak a zsidó ország kapui? Ez volna méltó bosszu. De így a sors igazságtalansága az, hogy akik kinevettek, lenéztek bennünket, amikor pénzkeresés helyett „cionizáltunk,” most nekik van pénzünk, hogy kimenjenek, míg mi, akik annyit küzdöttünk a célért, azoknak itten kell végignézni azt, — hogy a sors igazolt bennünket!

— A Lengyelországban elesett Mond tábormok rokona volt Lord Melchetnek. Az Evening Standard értesülése szerint Mond tábormok, aki a Krakó körüli harcokban akkor esett el, amidőn csapatai szuronyrohamra vezényelte a támadó németek ellen, rokona volt Lord Melchetnek. Ismeretes, hogy az első Melchett lord még az Alfred Mond nevet viselte. Mond tábormok a lengyel labdarugó szövetség elnöke volt. Ebben a minőségben ő vezette a berlini olimpiászra a lengyel válogatott csapatot és az ismertnevű rasszista, von Tschammer kénytelen volt üdvözölni a lengyel csapat zsidó vezetőjét.

nem ismer gettót. A lengyel professzorok sokszor a nagy zsidó orvosprofesszorok korszakos felfedezéséről beszéltek, Ehrlichről, Wassermanról, Israelről és Winternitzről s ezeknek a heroszoknak fajfestvérei nem ilhettek le a tudomány csarnokában az urhatnám, üres fejű lengyel diákok miatt.

Baruch nem jött néhány napig előadást hallgatni. Várt valamit. Előbb nem tudta, hogy mit, de később kialakult benne a meggyőződés, hogy nem bír többé odamenni az egyetemre. Inkább rothadt almát fog árulni, inkább feltozó suszter lesz, vagy kapualatti könyvtáros, de semmiesetre sem fog ilyes meggyalázott, megtépzott lélekkel az egyetemre menni. Anyja sírt és nem tudta, mit tegyen. De sok tüprengés után mégis támadt egy mentőötlete. Eszébe jutott, hogy egyik nagybátyja még 1905-ben, a nagy orosz pogromok után, batyurval a hátán Hamburgon át New-Yorkba vándorolt. Levelet írt neki az irdatlan nagy tengertűli városba. Címét már régen tudta, de nem akarta igénybevenni. Amikor a huszas években hazajött egyszer a varsói temetőben nyugvó szülei sírházhoz, akkor nagy bunda volt rajta és nem tagadta, hogy felvitte az Urísten a dolgát. A Broadway-n konfekciós üzeme van és jól megy sora. Hátha segít a fiun? — gondolta az anya és még aznap írtak nagy árkus papíron, fiddis levelet és várta a választ.

Négy hét telt el feszült várakozásban. Végre levelet hozott a postás és ez az írás nagyon meleg-

hangú és szeretetteljes volt. Fáj, — írta — amint olvastam a gettópadookról és verekedésekről szóló értesítéset, ezért küldök most ötven dollár utiköltséget, hogy Baruch menjen a párisi egyetemre, hogy befejezze orvosi tanulmányait. Kitérő öröm fogadta a jó hírt, Baruch azonnal utlevelet szerzett. A nagybácsi azt is közölte, hogy tanulmányának befejeztéig minden költséget fedez. És Baruch elindult a nagy, ismeretlen városba. Hittel és boldog örömmel ment el. Elvégre neki nem csupán kenyérkeresetnek kellett a fehér köpeny, hanem hivatást érzett arra, hogy embertestvéreit gyógyítsa. Képességet és hajlamot arra, hogy a betegek ezreit meggyógyítsa.

Párisban gyorsan haladt előre pályáján. Öseitől örökölt nyílt feljövő képességével nemsokára már tudt a francia nyelv tanulmányainak nehézségein és két évi szakadatlan munka után kitüntetéssel letette a doktorátusát.

Különös hajlamot érzett az agysebészet iránt, alahogy asszociálódott benne az az emlékezetes nap, amikor éppen Olivecrona műteteit tanulmányozta és a diáksapatok vérzőfejű zsidó diákokat teregették maguk előtt és „hősi dalokat” énekeltek.

Az amerikai nagybácsi is meg volt elégedve az előmenetellel és amikor egy ízben Párisban járt a két év alatt, nagyon megszerette a fiút. Nem is esett nehezére, amikor azt kérte, hogy adjon még költséget arra, hogy Stockholmba fusson, mert az agysebészetben akarja specializálni magát. Olivecrona pro-

fessor kedves tanítványa lett, aki nagy jövőt jósolt a fiatal, tehetséges orvosnak. Talán valamelyik egyetem híres professzora lett volna, ha nem jön közbe az emlékezetes augusztus, amikor Lengyelország elrendelte az általános mozgósítást.

★

Baruch Szálender most már doktor ur és agy-specialista, felszólítást kapott a stockholmi lengyel követségtől, hogy azonnal induljon haza, mert a hazának szüksége van jólképzett orvosokra. Baruch doktor érzékeny bucsut veit kollégáitól, akik sok szerencsét kívántak neki és a mielőbbi viszontlátásra! felkiáltással bucsuztak a hadbavonuló kollégától. Olivecrona annyira megszerette a varsói zsidó fiút, hogy felajánlotta neki közbenjárását ahoz, hogy megszerzi neki a svéd állampolgárságot s akkor nem kell hazamenni. Baruchban felébredt a vágy, hogy maradjon, amikor a gettópadra, meg Ober-tinszky Dzsizslávra gondolt, — de csak egy pillanattig tétovázott. Ekkor eszébe ötlött a varsói sétatér, a fiúk, akikkel együtt hancurozott a keskeny gettó uccákban, eszébe jutott anyja, a szegény öregasszony, akít ki tudja, mikor láthat újra, ha most nem megy haza. Meg azután a kötelességérzet. Elvégre szükség van rá annak a sok sebesültnek, akiket egy mai háboru szenvedésre ítél. Az a szürke roham-sisak védi ugyan a fejét, de azért mégis...

Wasserstrom Sándor:

Árják vagy zsidók-e

a karaiták?...

Egy furcsa zsidó

szekta, amely sok bajt okozott a zsidóságnak — A karaiták ezerkétszázéves multja

1.

OROSZ—RUTÉN—ZSIDÓ—
KARAITA PARASZTOK
A FELVIDÉKEN

Noha már egész Európában lekerült napirendről a „zsidó-kérdés” s az árja-származás igazolása is másodrendű problémává zúgorodott a háborus világégés árnyékában, Magyarországon még mindig ez tűnik a magyar nemzet legfontosabb és legéletbevágóbb kérdésének. Árja-igazolványok után jár minden keresztény család, amelynek még nem sikerült igazolni a fajtisztaságát, mert ez az igazolás kenyérkérdésé nőtt, e nélkül nem lehet semmiféle közéleti, vagy más pozíciót betölteni.

Már volt alkalmam felvidéki riportorozatom közlése során rámutatni azokra a visszaságokra, amelyek a származási okiratok felkutatása során állottak elő, most azonban olyan precedens történt Budapesten, amely feleleveníti emlékeimet és arra indít, hogy fellelőzzem jegyzetfüzetemben kutatásaim adatait. A ruszin földön történt utazásaim során találkoztam egy sajtósági ruténparaszt-típussal, amely semmiben sem különbözött az ott élő többi kisorosz parasztoktól. Ezek a hatalmas férfiak, ugyanazt az életmódot folytatták, ugyanolyan sötét és piszkos ruhákban laktak, csak hogy... ezek a parasztok részben zsidó rítus szerint éltek, egyike-másika a szombatot is megtartotta, bár a zsidókkal semminemű közösséget nem vállaltak. Bár időm sürgetett és nem folytathattam beható tanulmányokat, mégis megírtam, hogy ezek a félzsidó rutén parasztok Déloroszországból vetődtek ide és voltakép a zsidó karaita-szekta tagjai. Ez a közlés sok tekintetben megvilágosította előttem a rutén-karaiták különös szokásait és magatartását, mert az orosz karaiták élete és története a zsidó történelem lapjain elég sötét színekkel szerepel. Már akkor szándékomban állott a karaitákról beszámolni, de sajnos olyan kérdések foglalkoztattak, melyek inkább a ma, mint a múlt eseményeinek rögzítését sürgették.

A karaiták multja azonban most, a magyar árja-igazolások során újra a ma kérdése lett és ez alkalmat nyújt a karaiták történetének rövid felvázolására.

2.

ÁRJA-ZSIDÓ NŐ, AKI FÉRJE
SZÁRMAZÁSÁT IGAZOLJA

Budapesten történt a minap, hogy pravoszláv egyház papjánál, gróf Muszin-Puskinnál (aki egyébként közeli rokona a nagy orosz költőnek) megjelent egy zsidó vallású orosz nő és igazolta, hogy karaita származású, kérte tehát, hogy úgy neki, mint férjének az egyház papja állítson ki árja-bizonyítványt. A magyar hatóságok ugyanis az egyházak részéről kiállított ilyen igazolást elfogadják és biztosítják ugyanazokat a jogokat, mint amelyek a keresztény-társadalom tagjait megilletik. A pravoszláv pap eleinte zavarba jött. Egy zsidó nőnek igazolja árjaságát, sőt rajta keresztül ismerje el egy keresztény férfi faji „tisztaságát” is? A kérdés valóban szokatlan és zavarító volt. Az árja-zsidó nő azonban nem jött zavarba és emlékeztette a papot, hogy a cári Oroszországban a karaitákat nem tekintették zsidóknak, sőt különleges megbecsülésben volt részük. A törvény nem korlátozta a karaitákat az orosz élet semmilyen területén, noha a zsidók mindenütt tilalomfákba ütköztek.

Muszin Puskín gróf meghajolt a zsidó nő érvelése előtt. Valóban ez mind igaz. A karaitákat az Atyuska országában árjáknek tekintették, sőt sok esetben fel is használták őket a zsidóellenes intéz-

kedések keresztülvételében. Puskin gróf tehát kiállította az igazolást és a bizonylatra rányomta a pravoszláv anyaszentegyház hivatalos pecsétjét.

Bármennyire magánviseli ez az eset a faji-kutatások tragikomédiába torkoló jellegét, mégis kétségbevonhatatlanul igaz, hogy a karaiták legalább is annyira zsidók, mint árják. Önkéntelenül arra kell gondolnunk, hogy ha fordulna a világ és a budapesti karaita asszonyok arra volna sürgős szüksége, hogy zsidó faji tisztaságát igazolja, — nyugodtan elmehetne a főrabbinátushoz és jogosan kérhetne egy szemita-igazolványt. A rabbinátus minden bizonnyal nem tagadhatná meg ezt a kérést sem, mert a karaiták, ha árják is voltaképpen, mégis csak zsidók...

Egyébként ez a fordított helyzet nemcsak lehetséges, de szintén megtörtént valóság. Röviddel ez előtt a kairói bíróság előtt egy monstre-per folyt le, amelyen a karaita szekciónak egy idevetődött szövénnyel azt kívánta igazolni, hogy ők „fajtiszták” zsidók. Erre a bizonyításra azért volt szükségük, mert elhatározták, hogy Palesztinába telepednek le és résztvesznek ők is a zsidó országépítés munkájában. Ide azonban nem mint kétes származású „idegenek” akartak érkezni, hanem mint a szemita fajnak ősi és tradícióhű tagjai...

Lássuk tehát: kik a karaiták? Mi a multjuk, honnan származnak és milyenek a szokásaik? E történelmi visszapillantás fényénél megvilágosodik a karaiták származása és közelebb kerülünk ellentmondásokkal teli életük megértéséhez.

3.

ANAN BEN DÁVID HITE-
HAGYÁSA ÉS TANAI

A rendes időszámítás utáni VII. és IX. században, amikor az izlam-keretek között különböző szekták létesültek, a zsidóság körében is erjedőben voltak hasonló alakulatok. Ezek azok, amelyek a szóbeli tant, a Talmudot tagadták és csak az írásbeli Tant, a Szentírást ismerték el. Nem lettek volna hosszú életűek, ha Anan nem fogja össze erővel ezeket az antirabbínikus elemeket, hogy határozott irányba terelje működésüket.

Nem Anan ben Dávid volt tulajdonképpen a karaitizmus megalapítója. A történelmi adatok nagyon szárazavak vele kapcsolatban és eléggé ellentmondók. Az újabb kutatók szerint, különösen amióta a „karkasanis” művek ismertek lettek, úgy vélik, hogy a karaita szekta megalapítója nem Anan ben Dávid volt. Ő csak az antirabbínikus mozgalom megindítója és a Talmud ellenesség hirdetője. Ósrégi források szerint, Anan harcait a sértett hiúság fűtötte. 760. körül választatásra került a sor a gáluti zsidóság roszgalutájának, a diaszpora legfőbb vezérének. A két Anan fivér közül egyet megakartak választani. Bár az idősebb Anan-fivér a képzetesebb, de uralkodásra vágyóbb, tulságosan bebeszél volt és a tradícionális zsidósággal szemben ellenségesen viselkedett. Számos ellenzéki embert összefogott és önmagát nevezte ki exilarchának. Mivel ezt a választást a kalifának meg kellett erősíteni és ő a másik Anant erősítette meg állásában, az idősebbik Anan mozgalmát felkelésnek minősítette és 767-ben fogságba vetette. Eppen ott volt fogságban Abu Chanifa nevű mohamedán teologus, akinek tanácsára Anan ben Dávid kijelentette, hogy az ő és fivére által hirdetett vallás kétféle, amelyet nem lehet egy fennhatóság alá helyezni. Sikerült is rehabilitálni magát a kalifa előtt és különösen azért barátokozott meg még jobban, mert Mohameden számos tanítását elfogadta és igyekezett csupán a szóbeli Tanból kiindulni és

Csak a

GRAND
HOTEL

LAFAYETTE-ben
lakjon Bucurestiben

Központi fekvés. Komfort. Olesó. Otthonos.
CALEA VICTORIEI No. 11 - Telefon 5-5410

az általa hirdetett vallást összeegyeztetni az izlammal. Így például a mohamedán-naptárt fogadta el. Így ismerte el a kalifa az „ananiták” vezérének.

770-ben törvénykönyvet adott ki, amelynek „Széfer Hamicvo”-t (A törvények könyve) címet adta. A sok antirabbínikus szekciónak magához való edesgetése érdekében, számos szektájukat szívesen fogadta. Sokat vett át az akkoriban még ismeretes „szaddukeusok” és „esszéták” tanáiból is, melyek még akkor igen elterjedtek voltak. Így a szaddukeusok nyomán megtiltotta, hogy szombaton tüzet csináljanak és hogy ezen a napon elhagyja valaki is házáat. A korábbi két szektától, a judganitáktól és sadganitáktól átvette azt, hogy elismerte a két vallás alapítójának azt, akik a kereszténység és mohamedánok prófétái voltak.

Sok ananita újítás analogián alapszik. Anan elutasította a mohamedánok lélekvándorlásba vetett hitét, amiről külön munkát is írt.

Anan nem vehetjük modern értelemben reformátornak. Ő a tradícionális törvények nyomását nem enyhítette, sőt inkább szigorított is bizonyos szempontból. Az ananiták később a karaita szektába olvadtak be. Anan idején személye körül tömörültek. Különösen tetszett annak idején Anan híveinek, hogy szabadon magyarázta a tradícionális törvényeket. Anan a rendes időszámítás 790 és 800 közötti években halt meg. Tisztaságát Saul fia örökölte, akinek leszármazottjai a karaitáknál „naszi”-k lettek. De sem fia, sem Josia nevű unokája nem tudták méltóan betölteni a vezetőhelyet és ezért lassankint más kezébe került a karaiták vezetése.

4.

„AVÉLÉ CION” —
„CION GYÁSZOLÓI”

Ezek voltak az „ananiták”, akik az ő élete alatt nagy szektává lettek. Anan dávidházbelinek vallotta magát és a kalifák és a mohamedán hatóságok erősen támogatották. Halála után, több részre szakadtak hívei, főleg azért, mert a talmudi magyarázatok tagadása dacára, az aszkézist hirdette és ezt olyan tulzásba vitték, hogy a többiekkel való együttélés csaknem lehetetlenné vált. Ezért Babyloniából Palesztinába költöztek, főleg Jeruzsálembé, ahol mint „Avéle Cion” (Cion gyászolói) a legnagyobb lemondások között éltek. A X-ik században Karkasanis szerint már folyton csökkent a számuk. Azok a szektarianusok, akik a babyloni és perzsi mohamedán lakosság között maradtak, mivel szilárd vallási bázisuk hiányzott, lassankint beolvadtak az erősen térítő mohamedán lakosságba. Csak azoknak sikerült mind a mai napig megmaradni (cikkünk folyamán látjuk, hogy összesen 12-en élnek ma Jeruzsálemben), akik a középuton haladtak, s „Baale mikra” vagy „Bené mikra”, végül „Karéim”-nek nevezik magukat. Mindezek a megnevezések azt jelentik, hogy „biblikusok”, azaz a Biblia tisztelői, akik a rabbínikus tradíciókat nem fogadták el magukra kötelezőnek.

A tudósok felfogása szerint a „karéim” szó a „koró”-ból ered (hívni, meghívni), azaz propagandisták szóból származik. Ekkor voltak a mohamedánok között is Allah propagandisták. Kétségtelen, hogy a IX. század második felétől nevezik magukat „karaitáknak”, viszont azokat, akik a talmudikus felfogás hívei, „rabbaniták”-nak nevezték magukat.

A karaiták keletkezésének történelmi háttere mindezek dacára nem egészen tisztán áll az utókor előtt. Kétségtelen, hogy Anan volt az, aki összefogta a különböző szektákat és lefektette törvényeiket. A karaiták nem teljes joggal nevezik magukat kiárvólagnak a Szentírást, mint alapvető törvényt elismerő szekciónak, mert sok talmudikus időkből származó

törvényt is kötelezőnek fogadták el a maguk számára.

Az idők folyamán természetesen olyan furcsaságok állottak elő, hogy a talmudikus magyarázatok figyelembevétele nélkül, a házassági kapcsolatok úgy megnehezítették, hogy egész helységek voltak, ahol képtelenek voltak egymással házasodni. A karaiták nem egészen szilárd alapokon álló kodifikált törvényei odáig vezettek, hogy mindenféle más és más törvények lettek számukra irányadók.

5.

A KARAITAK ZÜRZAVAROS RITUÁLÉJA

Némelyek megtöltötték a levítáknak megtiltott mosdásokat szombaton, mások meg, hogy a szombati étkezésre terítsenek, majd megint mások az ágyazást, vagy a párnák összerakását. Bagdadban például minden munka megengedett volt a jövő hétköznapra, amit szombaton is elvégezhetnek. Voltak, akik megtöltötták minden sütést-főzést, kivéve pészach ünnepen. Voltak, akik minden más írás olvasását megtiltották szombaton, kivéve a hébert, viszont akadnak olyanok is, akik még ezt is megtiltották.

Az étkezési törvényeik voltak, amelyek megtiltották a galutban húsételek élvezetét, de voltak olyanok is, akik csak döghalal evését engedték meg. Voltak, akik megengedték levágott állatok húsát megenni, voltak akik megtiltották. Még a tojások evését is megtiltották.

6.

„OROSZ KARAITAK, AKIK AZ ÓTESTAMENTUM ALAPJÁN ÁLLANAK”

A karaiták egyrésze nem mondotta el a mincha imát hétköznapokon, csak ünnepekkor, viszont voltak olyanok is, akik minden nap imádkozták. Sokan a sevuot ünnepét nem tartották szükségesnek ünnepegni, mások meg egyáltalán semmiféle ünnepet, csak emlékeztetéseket írtak elő.

Igen érdekes törvényeik léteznek még más irányban is, Anan még arameusul írt, fia és unokája már arabul, a X-ik és XIII-ik század karaitái arabul.

A XI-ik században Bizancban folytatták erős propagandát, a XIV. században a vezetés az orosz és litván karaiták kezébe került. A Krimbe akkor kerültek, amikor a tatárok meghódították Krim félszigetét. A XVIII-ik században Oroszországban a keresztényekkel egyforma jogokat biztosították maguknak és a zsidók számára meghatározott korlátozásokat nem terjesztették ki a karaitákra. 1853-ban megkérték a cárt, hogy ne nevezék őket zsidóknak, hanem „orosz karaitáknak, akik az ó-testamentum alapján állanak”. 1863-ban az orosz kormány megengedte ezt nekik.

7.

HÁNY KARAITA ÉL A VILÁGON?...

Jelenleg 12.000 karaita él szerteszórtan a világon. Ezek közül 10.000 Oroszországban, (főleg Krimben) és körülbelül 2000 Konstantinápolyban és Egyiptomban.

8.

A KAIRÓI KARAITAK PERE

A jeruzsálemi karaita hitközségnek fejlődése ma már annyira megállott, hogy egy ember, Eljahu Sinani vette birtokba a karaita hitközség egész vagyonát. A zsinagógának kis helységét imádkozásra jelölte ki, a többi pedig családja részére tartotta fenn. Kijelentette, hogy a három karaita ház is az ő tulajdona, meg a néhány telek is és a régi karaita temető. Joga is van ehhez, mert ma ő alkotja családjával együtt a karaita szektát Jeruzsálemben. A kairói karaiták új chachomot kaptak Konstantinápolyból, aki közel állott a cionizmushoz és felvetette a régi kérdést, hogy kit illet meg a jeruzsálemi karaita örökség? A kairói község magának vindikálta a jogot a jeruzsálemi vagyon felett. Sinani, a mostani birtokló tiltakozott ez ellen és per lett az ügyből. A kairói chacham régi bírói döntésre hivatkozott, amikor azt állította, hogy a jeruzsálemi vagyon az odavándorló damaszkuszi és kairói karaitákat illeti meg és bejelentette, hogy a kairói hitközség husz karaita családot telepít Jeruzsálemben és ott új hitközséget alakít. A bíróság kairóiak javára döntött.

9.

A KIPUSZTULT JERUZSÁLEMI KARAITA HITKÖZSÉG FÖLDALATTI ZSINAGOGÁJÁNAK MÁR CSAK 12 TAGJA VAN

Egyik jeruzsálemi héber lap alig néhány hete a következő érde-

kes leírását adja az ott élő karaitáknak:

— A jeruzsálemi karaita hitközségnek összesen jelenleg már csak 12 tagja van. Néhány év muiva már hirmondó sem marad belőlük. Még áll a földalatti zsinagógájuk, még állanak házaik is, de már nagyon nehéz megtalálni őket a keskeny utcák során. Kopogtatunk egy ajtón, mire egy karaita asszony nyit ajtót. Arabul kezdtem hozzá beszélni, mire arra kért, hogy beszéljek angolul, mert ezt a nyelvet bírja. A templomuk zárva volt, de azért bevezetett. Szép helység, ahol Tóra-tekercek vannak. Az asszony elmondotta, hogy a zsidó iskolák nem vették fel annak idején, ezért ment a misszionársok iskolájába. De ott hiába akarták rábírni arra, hogy a keresztény hitre térjen át. Hísznek a Tórában, a tiz parancsolatban. Elkeseredve hangoztatta, hogy zsidókkal nem lehet nekik összeházasodni, mert a zsidók nem akarják és azért leányaikat rendszerint keresztények veszik el. De pészachkor mindig egyik eljön, férjeikkel, gyermekeikkel, hogy együtt ünnepeljenek. Neki egy fia Amerikába ment, mert itt nem tudott megélni, a zsidók nem jó szemmel nézték.

Másnap újra elment a sorok írója a karaita templomba akkor, amikor épen ima volt. Háromszori kopogtatás után bejutott. Héber és arab nyelven ki van írva, hogy a cipőket le kell vetni, mielőtt valaki belép a templomba. Gyönyörű takarók fedik a falakat és a mécsesek misztikus fényt vetnek az imádkozókra. Három ember volt ott. Apa, fia és egy vendég. A fiú mondotta a Tórá, éppen olyan hanghordozással, ahogy az arabok felolvassák a Koránt a mosékbán. Az imák tulajdonképpen Biblia töredékek, egyetlen általunk ismert imát nem mondanak. Aki felolvast a Tórából, előbb földre veti magát, elmondja az áldásokat és úgy kezdi az imát.

Ez a 12 karaita élete, akik még léteznek Jeruzsálemben.

10.

A VILNAI RABEI ÉS A KARAITAK

A karaiták és zsidók Oroszországban évszázadokon át ellenséges szemmel nézték egymást. Helyesebben: a karaiták nagyon gyűlölték a zsidókat és ahol és amikor módjuk volt rá, beárulták őket a felsőbb hatóságoknál. A vilnai gaon idejében történt, hogy a helyzet annyira megrosszabbodott, hogy a lengyel fejedelem elé járultak, aki elhatározta az ellentétek kiküszöbölését a két szembenálló fél között. A karaiták kívánsága is ez volt és a legtekintélyesebb vezetőjük megjelent a kihallgatáson a fejedelem előtt. A zsidók, amikor meghívást kaptak, természetesen az akkor élő legtekintélyesebb zsidó tudóshoz fordultak, a vilnai gaonhoz.

A vilnai gaon kijelentette, hogy ő nem megy el a kihallgatásra és nem is tartja rendkívül fontosnak, hogy egy kimagasló egyéniség képviselje a zsidóságot. Inkább egy egyszerű ember kell oda, aki jól bírja az államnyelvet és egy kevésbé járatos a zsidó tanban. Meg is nevezett egy egyszerű embert, aki ijedten vette tudomásul, hogy a híres gaon maga helyett őt akarja küldeni a fejedelemhez. De a gaon kívánsága parancs volt és meg is jelent a fejedelem előszobájában. A karaiták legnagyobb tekintélyei már ott voltak és a legnagyobb megdöbbenéssel látták, hogy egy egyszerű ember képviseli a zsidókat.

Akkoriban az volt a szokás, hogy akik megjelentek a fejedelem előtt, le kellett vegyék lábheleiket. A zsidóság képviselője éppen, hogy lehuzta cipőit, amikor szóltak, hogy azonnal jelenjen meg a fejedelem előtt. A zsidó olyan zavarba jött a hirtelen hívástól, hogy cipőit kezében tartva ment be a kihallgatásra.

Olcsón és jól étkezhetsz

Herschkovits
orth. kóser pensiójában

BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Strada Soarelui 7).

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kezgyszerek, bármilyen művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Garantása és eladása:
„TACAMUL”
ezüstárú gyárban
CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

A karaiták természetesen azonnal fegyverként akarták felhasználni ezt és felhívták a fejedelem figyelmét erre a tényre. A szegény zsidó hirtelen megtudta mitévő legyen és azt mondotta:

— Amikor az Ur megjelent a csipkebokornál akkor azt mondotta, hogy szent hely ez. Erre Mózes levette saruját, de kezében tartotta.

— Miért — kérdezte erre a fejedelem.

— Mert félt, hogy a karaiták ellopják.

— Nem lehet igaz — mondották a karaiták erre.

— hiszen mi csak évekre, teletelt után jöttünk — hogy lehattunk mi a Csipkebokornál?

— Igen? — mondta a fejedelem, — akkor nincs igazatok, — mondta a karaitáknak.

Egyezményt kötöttek, amit a mi zsidóknak is alá kellett írni, dacára annak, hogy szombat volt.

Amikor elmondta a vilnai gaonnak a történeteket, nagy szomorúsággal jelentette azt is, hogy írnia kellett szent szombat napján. Ekkor mondotta a vilnai gaon:

— Husz legszebb szombatomat odaadom a te szombatodért, mert nagy névét csináltál...

Ez egyike azoknak a sok-sok közzsájon forgó történeteknek, amelyeket ismernek a karaiták és zsidók közötti harcokból.

Mindezek a történetek, legendák és valóságok azt igazolják, hogy karaiták ha alapjában véve zsidó származásúak is, — elszáradt ágat képviselnek a zsidóság törzsén. Ennek a száraz ágak sárga falevelű ide-oda szállodnak a népek között, egyik részük visszatalál az ősi zsidó hagyományokhoz, másik része feltűnés nélkül elszóródik és eltűnik idegen népek és vallások között. A karaitákat tehát mindegyképpen pusztulásra ítélte a történelem...

— Németbarát antiszemita csoportok működnek Angliában. Az anglicai zsidóság képviselőtestületének, a Board of Deputiesnek legutóbbi ülésén Neville Lasky, a Board elnöke, felhatalmazást kért arra, hogy a háború idejére szűkebb bizottság alakuljon, amely a Board nevében sürgős intézkedéseket tesz. Neville Lasky ezután beszámolóval tartott az általános zsidó helyzetről és aggodalmairól adott kifejezést a kelet-lengyelországi zsidók sorsa fölött. Hangsúlyozta továbbá, hogy éber magatartásra van szükség az Angliában mutatkozó antiszemita üzemeket illetően. Rámutatott arra, hogy számos adat amellel szól, hogy németbarát antiszemita csoportok működnek Angliában, amelyek kihasználják a háborús állapotokat és zsidóellenes megmozdulásokkal takargatják háborús céljaikat. Otto Schiff a jelentés kiegészítésül elmondotta, hogy egyes német újságírók zsidó menekülteknek adják ki magukat, a belügyminiszterium azonban olyan intézkedéseket fogantatott, amelyek csaknem megszüntették az ilyen visszaélések lehetőségeit. Lasky elégtelenséggel állapította meg, hogy a belügyminiszterium rendelkezése folytán a menekültügyi szervezetek képviselői is részt vesznek azon törvényszéki tárgyalásokon, amelyek „ellenséges idegenek” ügyeit vizsgálják.

Lów Immanuel

megszűnt főrend lenni...

Lów Immanuel, a szegedi hitközség főrabbija, aki évek óta a magyar zsidóságot képviselte a magyar főrendiházban: megszűnt főrend lenni. A 86 éves tudós, a nagyhirű, tudományos körökben világszerte ismert botanikus, a nagy magyar város kiváló lelki vezére mostantól kezdve megszűnt a magyar zsidóság képviselője lenni a magyar „lordok házában.” Oka és indoka ennek az intézkedésnek a második zsidótörvény, amelyet vele szemben is alkalmaznak.

Hogy kicsoda dr Lów Immanuel a zsidóságnak, arról lapunk főszerkesztője ez év tavaszán nála tett látogatása során részletesen már írt. A szegedi zsidóságnak nem csupán a temploma a büszkesége, hanem ahogy annakidején írtunk róla: a „két lábon járó monumentális katedrális.” Lów Immanuel főrabbi és főrend ezzel a jogfosztással csak emelkedni fog a zsidóság szemében és mégis mélyen sajnáljuk, mert keserű csalódás annak az embernek, akinek atyja már részt vett a negyvennyolcas magyar szabadságharcban és akinek családjában tradíció a magyarság, mivel valóban izig-vérig átitatott a hazaszeretettől. Erdemes erről a megszűnt főrendiházi tagságról egy kissé részletesen elmélkedni.

MINEK MOSTAN A ZSIDÓ-KÉRDÉS?...

Felmerül a kérdés, hogy jól meg gondolta a magyar kormány, mielőtt ezt a rendelkezést kiadta? Elvégre, ha jól látjuk — és jól látjuk — a világon az utóbbi időben kezd egy kissé „elhangyosolni” lenni a zsidókérdés. Még

a harmadik birodalomban is háttérbe szorult a zsidókérdés. Ma már nincsen ezzel tele az első oldal minden német lapban és a rádióknak is más az elfoglaltsága. Háború van és még azt se felejtjük el, hogy Moszkva, ha nem is direkt, de indirekt nem kis mértékben befolyásolja a német közvé-

leményt, valószínűleg még Hitlert is. Németországban ma már jól tudják, hogy a szovjet nem szereti, ha tisztességes és ma már 99 százalékban proletárrá tett németországi zsidókat, faji és vallási differenciák miatt üldözik egy számára „szövetséges” államban.

Be kell látnia ma már mindenkinek, akár tetszik, akár nem, hogy ma már a zsidókérdés kezd divatjamult kérdés lenni. Nem foglalkoznak vele, mert most a népek között gigászi küzdelem folyik. Nem egy tízmillió ország, mint amilyen Magyarország, hanem egy harminchatmillió tünt el a történelem színpadáról. Nem gondolják ezek az urak, hogy amikor az oroszok szoros másik oldalán szovjet csapatok állomásoznak és az európai konstelláció rendkívül bonyolult és zavaros, hogy éppen mostan attól függ a magyar állam jövője, hogy vajjon dr Lów Immanuel magyar főrendiházi tag ott fog-e ülni továbbra is a megtisztelő helyen vagy sem?

Távol áll tőlünk, jogunk sincsen hozzá, hogy kritikát mondjunk egy ilyen ténykedés felett, de mint zsidók ezuttal nem azt fájlaljuk, hogy dr Lów Immanuel főrendiházi tag továbbra is az a magyar „méltóságos főrend” lesz-e vagy sem. Ugy hisszük, abban a magasságban, ahol az agg főrabbi szellemileg él, még neki is mindegy, hogy marad-e főrend, vagy sem. Presztízsenek és az általános tiszteletnek, ami őt körülveszi, az nem árt...

De a magyar kormányzatra vet nem éppen kedvező fényt, hogy amikor a világ leghatalmasabb népeinek gigászi küzdelme folyik a diplomácia és a véres csatatereken, akkor „végrehajlja” a zsidótörvényt. Nem veszik észre, hogy „kiment a divatból” ez a zsidózás. Még Berlinben, meg Nürnbergben sem viselik úgy, ahogy eddig. Más kérdések lettek divatosak, de ugylátszik, hogy Budapes-

ten még mindig ilyen

kérdések kerültek előtérbe. Nincsen munkaerő, amely pótolja a kidobott zsidókat. Súlyosan ártalmára van az országnak erkölcsi és anyagi szempontból is és mégis!... Mintha egy reggelig tartó dinom-dánom, nagy rezgős szupécárdás volna ez a világ, ahol az a virtus, hogy ki tudja előbb levérni a lámpát, hogy sötétség legyen, ahol azt akarják ezzel jelképezni, hogy nincsen egyéb gondjuk, mint csak az, hogy „a vén zsidó rabbi” ne üljön ott, abban a különben tisztos és

méltóságteljes gyülekezésben. Pedig ez a Lów rabbi nem volt holmi „vörös” sem, meg más szempontból is rendes ember, csak egy kicsit zsidó. S olyan megbocsájtathatlan ez? Még most is? Mindörökké az lesz?...

A NYILASOK ÁLLAMELLENES PROPADANDÁJA.

Még van itten még egy bökkenő, ha már ezt a kérdést felgöngyölíteni igyekszünk. Ha jól emlékszünk — és mi em-

Dr Baruch Szalender augusztus 31-én érkezett Varsóba. Másnap jelentkezett szolgálatra és amikor a felsőbb parancsnokság megtudta, hogy milyen különleges műtétet tud végezni, beosztották a varsói helyőrség legnagyobb kórházába. Másnap már ki is tört a német-lengyel háború. Német repülőek bombázták Varsót és megkezdődött a véres színjáték, amely félig-meddig tönkretrombolta a lengyel fővárost.

A háború tizedik napján Baruch doktor éppen a műtőben dolgozott, hiszen egymásután jöttek a sebesülteket hozó vonatok a frontról, de sok sebesült akadt a varsóiak közül, akik fejükön sebesültek meg a légi bombázás következtében. Intett, hogy a megoperált nyolc éves kislányt, akin komplikált műtétet hajtott végre, tolják ki a betegkocsin a műtőből és jöhet a másik...

Baruch izgatott volt, az operátor izgatottsága ült rajta, aki tudja, hogy egyetlen mozdulat kell csupán és szülőkre, vagy gyermekekre örökre gyászt hoz, akiket itthagya a sebesült. Anyjára gondolt, aki valahol egy légvédelmi fedezékben tengődik, a bombák elől elbújva s akít napok óta nem látott. Nagyon fáradt volt, az éjjel-nappal tartó szolgálat, a sok vér és könny, amit látott, halálosan kimerítették.

Behozták az új beteget. Lodz körüli harcokban sebesült meg súlyosan. Granátzilánk hatolt a fejébe. Egyenesen hozzá hozták, mert tudták, hogy e pilla-

natban ő Lengyelország legkiválóbb agyspecialistája. Baruch doktor intett az asszisztenseknek, hogy kezdődhet a műtét.

Egy pillantást vetett az eszméletlen férfi arcára, mely nagyon sápadt volt és tengernyi szenvedést árult el. A műtét ideje alatt ráismert. Ő volt... Obertinszky Dzsizsláv ulánus főhadnagy feküdt előtte. Kétszeres erővel dolgozott. Elvégre hallatlan felelősség van rajta. Először saját lelkiismerete. Hiszen ha meghalna a gettópadok hőse, a nagy zsidófiáló, akkor önmaga emésztené magát legjobban, amiért műtét közben elnézett talán valamit. Meg azután az ismerősök és a keresztény kollégák. Mit mondanának? Ki tudná bizonyítani, hogy mindent megtett, amit tehetett? A szilánk éppen a legkényesebb részen volt. Megsértette az agyat, de hallatlan óvatossággal sikerült eltávolítani a szilánkokat.

Három nap telt el, miközben a főhadnagy élethál között lebegett. Az orvosok önfeláldozása határtalan volt. A második éjszaka órákat töltött a betegágy mellett Baruch doktor. Infekciózta a beteget, szíverősítőket adott s mindent megtett, amit tehetett. Varsó ostroma tovább folyt. Minden nap bombatámadás. A kórház egyik pavilonjába is becapott egy bomba. Sok sebesültet megölt. Meg orvosokat, ápolókat. Varsó lakossága kegyetlenül szenvedett.

A harmadik napon lassan eszmélni kezdett a beteg tiszt. Kinyitotta szemét és inni kért. A javulást

azonnal jelentették Baruchnak. Odasietett az ágyhoz és a főhadnagy megismerte. Kezet nyújtott megmentőjének, sokáig szorongatta, azután szájához vonta és — megcsókolta. Baruch nem tudta mit akar, majd hirtelen elhuzta kezét és mélyen cipirult.

— Főhadnagy ur, csak kötelességemet teljesítem. Örvendek, hogy a tudomány segített Önön és remélem, mielőbb felgyógyul...

Később mindjobbán magához tért Obertinszky főhadnagy és kéréte orvosát. Az operáció után a letékig napon újra ott ült Baruch a főhadnagy ágyánál, amikor így szólt az ulánustiszt:

— Baruch barátom, nagyon igazságtalanok voltunk veletek szemben. Fiatalos meg gondolatlanság, heccelődések eredménye volt az a csunya harc. Ti zsidók okosak vagytok és szívósak. Hallottam most az egyik orvostól, hogy mennyit dolgoztál, kínlódtál Párisban, Stockholmban, amíg ennyire fejlesztetted tudásod. Tudom, nagyon beteg vagyok még s lehet, hogy meghalok. Azt, hogy odaírom megbocsájtóké-büncimet, nem tudom; talán igen, talán nem. De még ennél is fontosabb, hogy téged kérek: bocsásd meg nekem és mindnyájunknak, amit ellenetek elkövettünk. Most látom csak, hogy a bajban mennyire egyek vagyunk mi, lengyelek és zsidók. Bocsásd meg...

lékszünk — azt mondotta néhány volt miniszterelnöke Magyarországnak, hogy „ki kell fogni a szelet a vitorlából.” Mit jelent ez? Meg kell előzni a nyilasokat, törvényes úton kell rendezni a zsidókérdést, nehogy ez bizonyos forradalmi megmozdulás előidézője legyen. Tehát azért kell hatszázezer magyarországi zsidót kizárni a politikai életből, a gazdasági folytonosságból, azért kell gettókat felállítani, azért kell súlyos károkat okozni Magyarországon művészeti, irodalmi, gazdasági életének, mert a nyilaskereszteseket meg kell előzni és elvenni tőlük a hátsó agitációs eszközt.

Mi történik napjainkban? A hungarista mozgalmat le kell törjék, a nyilasokat erőiesen el kell nyomni, mert kiderült, hogy idegen állam zsoldjában állnak, akik arra várnak, hogy megdöntsék a mai rezsimet és Seyss Inquart, meg Hácha volt cseh elnök módjára szabad utat engedjenek a független Magyarországon elnyomására, sőt megszállására. Kiderült, hogy ezek a nyilasok, ezek a

hungaristák, akiktől való félelmükben meghozták a zsidótörvényeket, az elsőt, meg a másodikat is, azok ellenségei az államnak. A nyilas mozgalom többet árt a magyar állameszmének, mintha tíz zsidó ülne a főrendiházban, nem pedig egy agy főrabbi és tudós.

Kibirjuk az arcücsapásokat. S kibírják a sok megalázást a magyar zsidók is. Ez a mi sorsunk és történelmi tragédiánk. Majd megkapjuk mi a történelmi elismerést is, hogy amíg a magyar zsidóság szenvedett, türt és dolgozott, amíg a polonokat kapta, addig a felelőtlen, hangos, félművelt, munkakerülő uszítók külállamok imperialista céljainak szolgálatában állottak. A hungaristák közül százán a börtönökben ülnek, mert árulók, de a zsidótörvények, az általuk kieroszakolt zsidótörvények még mindig hatnak, még mindig ártanak, még mindig silányítják a magyar államéletet és a hatszázezernyi zsidó sorsát és jövőjét.

Ez a tanulsága a megszünt főrendiházi tagságnak!

Az erdélyi zsidó közélet ujjáépítésének alapfeltételei!

Régen voltak a zsidó népnek prófétái, akik mindig ostorozták a népet. Szerintünk a zsidó nép legalább olyan elhanyagolt, mint a történelmi időkben volt, de most már nincsenek prófétái. Sőt, még az álpróféták száma is csökkenőben van, mióta a „prófétizmus” nem üzlet, s ezért inkább üzletekkel foglalkoznak, meg kockajátékokkal, amely kétségkívül szórakoztatóbb, mint a zsidó nyomort enyhíteni és a bajokat sorra venni.

Voinának ugyan a régi próféták helyén rabbik és világi potentátok, de ezek is, mintha félreértenék hivatásukat és elhanyagolnák feladatukat. Hol vannak a zsidó vezetők? Tudják-e az erdélyi zsidó vezetők, hogy mi a helyzet a zsidóság körében? Kiáltjuk ki hangosan, hogy mindenki hallja, akiknél nem találunk süket fülekre még, hogy a zsidó tömeg teljesen szervezeten, nyomorban, nincstelenségben hanyódik s minden segítség nélkül áll ebben a kegyetlen világban.

Kérdezzük a zsidó közvélemény nevében a felelősségrevonás hangján, hogy ki és mit tesz a zsidó ifjúság érdekében, amikor arról van szó, hogy a gyerekek számai, sőt ezrei nem tudják folytatni tanulmányukat, mert a legtöbb iskolában meg kell szegni a szombatot? Mit tettek ennek érdekében a központi irodák, a nagy hitközségek és a zsidó önzetlen, valamint fizetett vezetők?

Van egy megériő kultuszminiszterünk, aki bizonyára a diákságra vonatkozó zsidó kéréseket meghallgatná és segítene is. De azt nem várhatjuk sem a minisztertől, sem a kultuszminiszterium igazgatóitól és vezérfelügyelőitől, hogy úgy és akkor segítsenek, amikor senki sem kéri őket.

Szeretnénk hallani a vezetőktől, az országosoktól és helyiektől, hogy mit tettek a zsidó ifjúság érdekében? Arról nem is beszélünk, hogy míg más egyházak tizmilliókat kapnak államsegély címen, addig a zsidóság semmit sem kap. Nem gondolják a zsidó vezetők, hogy bünt követnek el, amikor tisztségeket foglalnak el és nem tesznek meg minden lehe-

tőt, hogy a zsidó nevelésügyet felkarolják és egységes, nagyszabású munkával, anyagi megalapozottsággal vigyék előbbre ezt a fontos és életbevágó kérdést. A zsidó ifjúság Erdélyben ezerszámra kénytelen megszegni a szombatot, ha tovább akar tanulni, vagy pedig le kell mondjon a tanulás fontos, életbevágó, jövőt formáló lehetőségeiről, mert nem akarja megszegni a zsidó törvény tételes törvényeit.

De ne gondoljuk egy pillanatig sem, hogy talán a kimondott zsidó iskolák jó helyzetben vannak. Ki törődik a jesivákkal, a gyermekkertekkel, a zsidó leányok nevelésével, ki gondol a középiskolások vallási kiképzésével? Minden halad a régi elhanyagolt mesgyén, mintha semmi sem változnék körülöttünk, pedig minden változik, minden forr, csak a zsidó nevelésügy tengődik a vízözönelőtti állapotban, amelyben a biztos elposványosodás felé halad.

Hol vannak a zsidó vezetők, amikor az újabb állampolgársági revíziókról van szó? A magyarság vezetői állandóan foglalkoznak a kérdésnek azzal a részével, amely őket érdekli, viszont a zsidó vezetők a múlt évben folytatott, sok pénzt emésztő első nekilendülés után, amely szintén a szervezeten és tervszerűtlenség bélyegét viselte magán, semmit sem tett és tesz az ügy érdekében. Mintha a közbizalom előtt megrendült adminisztrációs szervek felmondták volna már szolgálatukat, a zsidó fiskálisok pedig már eleget kerestek volna és a hitközségi vezetők már „láradtak” volnának. Az élet örök harc volt mindig, de most ezerszeresen azzá vált és ha a zsidóság a vezetőkre sem támaszkodhat, akkor — a vezetőkben és a vezetők által rosszul kreált szervezetben van a hiba.

Gazdasági téren sem jobb a helyzet. Az ifjúság elhanyagolt, a zsidóság jogi helyzetének tisztázása sem kielégítő és közöny uralkodik mindenfelé.

Azt hinnénk, hogy legalább gazdasági téren vagyunk összejártók. Ne nézzék sem a rabbik, sem a hitközségi vezetők azt a néhány embert, akik bizonyos gabona, textil, fűszerkonjunktúra révén vagyonaikat gyarapították. E néhány szerencsés bizonyára szemel szur a nem-zsidó közvéleménynek, holott a zsidó utca tovább nyomorog! A zsidóság szegény és kilódlak. Kilencven százaléka a legelőmőbb napi gondokkal küzd és nem tudja, mit hoz a holnap.

E nyomorgók nagyon kis hányadának rendelkezésére ott állanak a Kishitbankok, amelyek azonban szintén nem végzik el hibátlanul feladatukat. Ezeknél is, dacára a hatalmas külföldi támogatásnak, többnyire elvesz az alaptőke, amit a kisemberek kénytelenek újra előteremteni és befizetni. Ezzel pedig túlságosan sokat fizetnek a pillanatnyi segítségért. Hiszen a részvénybefizetések mellett a súlyos kamatterhek is ők viselik. Hol nyújt a zsidó társadalom a kis zsidó existenciáknak támogatást, amikor csak úgy kaphat kölcsönt, ha a kölcsönvett összegből kamatozás nélküli részvényeket kénytelen vásárolni, amellyel magas kamatok is nyomják.

Megindult egy nagyobb akció, amely ezt a pénzügyi instrumentumot ugyan-csak külföldi zsidó szervezetek anyagi támogatásával, „gemilat chessed” kamatmentes kölcsönökkel pótolja a hitközségek égisze alatt...

Már évek óta hallunk zsidó szociális mozgalomról és legnagyobb örömmel szolgálunk, ha hitközségeink végre visszatérnének eredeti tradicionális rendeltetésükhöz és népközségi teendőkhöz is foglalkoznának. Így is volna csak helyes, hogy a hitközség nem csupán tisztviselőfenntartó kultuszintézmény legyen, hanem nyomorgó tömegek szociális bajjaival is kellően foglalkozzon. Azonban itt is féltő, hogy külső másélgondolásra beavatkozások a hitközségek eminens érdekeit és lényegét ne gyengítsék.

Gyakran súlyos hibák vannak a vezetők megválasztásában is. Miért? Mert hiányzik néhány organizátor, néhány csupa szív zsidó, aki kiálljon a küzdőterre és utmutató és példaadó legyen: ime nézzetek erdélyi zsidók, ezt és ezt, így és így kell csinálni. Egyéni érdekek, s legfőképpen tehetségtelen ambícióktól túlfutott akarnokság állja útját a komoly munkának. Sehol semmi iniciatíva, mindenütt tespedés, nemtörődőség. A legfőbb elv lett „fortwurschteln” tolni egyik napot a másik után tervszerűtlenül, cél nélkül — csodára várni.

Kitől, vagy mitől vár csodát az erdélyi zsidóság? Talán azért nem akar a közért dolgozni senki, mert a messiásváras lett életelve?

Tespedés, összeomlás, nemtörődőség és nincstelenség minden vonalon. A zűrzavarban, amely a zsidó utcákban uralkodik, senkisé tud megfelelő összefogást teremteni. Hát valóban nem tudunk mi organizálni? Vagy ha tudunk, akkor másokra pazaroljuk? Vagy minden energia az egyéni érvényesülésre állítja be magát? Most nincsenek próféták, ne is várjuk őket, de vannak vezetők, akikre mi is azt mondjuk, hogy azok, megők is elhízik, hogy rátermettek. Akkor ezek mutassanak példát és valóban legyenek vezetők, nem pedig aluszékony bábok, akiktől már semmit sem várhatunk. Ezernyi gondunk és bajunk van és kétségbeesetten látjuk, hogy nincsen aki szervezzen és összefogjon bennünket. Eből jó nem fakadhat, pedig nehéz, nagyon nehéz időket élünk!

W. S.

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8.
Telefon: 24-40

Napiár 5700

Péntek: Chesvan 14, október 27.

Szombat: Chesvan 15, október 28.

Heti szidra: וַיִּרְא

Heti haftora: וַאֲשֶׁר אָחַז

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 5.01

gyertyagyújtás 5.11

Istentisztelet kezdete 5.21

Szombat befejezése 6.17

A jó és rossz erői

összecsapnak

Hore Belisha, az angolok hadügyminisztere nagy beszédet tartott az angol közvéleménynek rádió keresztül. Ebben a beszédben élesen körvonalazta a brit birodalom álláspontját, a most folyó németellenes háború végcélját illetően. Hore Belisha tisztán és érthetően beszélt. Azt hangoztatta, hogy nem országhatárok miatt folyik a harc, nem a lengyelekért és nem a csehekért, de még a brit határokért sem. Sokkal nagyobbról van szó és pedig: a jó és rossz erők csaptak össze. „Azért folyik a harc, — mondotta a zsidó hadügyminiszter —, hogy eldőljön, vajon milyen erő uralkodik a népek felett. A német önkényuralom-e vagy sem? Ezt kell megsemmisíteni, ezt kell megaláznia és meg is fogjuk aláznia.”

Azt is hangoztatta a hadügyminiszter, hogy a világtörténelemben voltak hódítók, mint például Julius Cézár is, akik joggal hirdették, hogy az emberiség ügyét szolgálják. De mire fog emlékezni a világ, ha a mai német önkényuralmat idézi majd fel?

A kínzásokra, a koncentrációs táborokra, a faji gyűlölködésekre, a vallásüldözésre, a szabadságok eltiprására. Csak a nemzeti szociálista uralom felszámolása után fog kivilágosodni az égbolt Európa felett.

Az angol győzelem biztos és ezt már a németek is tudják. A háború csak látszólag lassú, de máris sikerült nagy károkat okozni Németországnak.

Ezt mondotta lényegében Hore Belisha. Pregnáns szavak, minden ember megértheti. Tehát a jó és a rossz csapott itt össze. Gigantikus mérkőzés ez és ha nem is ismerjük el az angolok minden lépését és tettét, mint a bibliai „jó”-nak százszázalékos reinkarnációját, viszont a „rossz”-nak megtestesülése valóban az az uralom, amely nem kímél senkit és semmit, amikor hódító és uralmi céljait akarja megvalósítani.

Hore Belisha azt mondotta, hogy a kínzásokat, a koncentrációs táborokat, a faji gyűlölködést és vallásüldözést nem felejtí majd el a világ. Mit mondjunk akkor mi zsidók, akikre a történelem kezdete óta nem zúdult egyszerre annyi csa-

pás, mint a hétéves hitleri uralom óta. Zsidó milliók szenvedése, megalázása, százezrek élete, milliók egzisztenciája semmisült meg, mert a „rossz” uralkodni kezdett a földön. Mérhételen szenvedést hozott ez az uralom előbb a zsidóságra és most már az egész világra.

Biblikus szavak a Hore Belisháé. Van bennük pátosz és érződik rajta, hogy mint angol és mint zsidó mondotta ezeket a klasszikus szavakat. Képzeli, hogy fog ezután tájtékezni a „Völkischer Beobachter”, meg a többi német lapok. Az angol és zsidó hadügyminiszter ily kemény szavakat használt. Higyjük el, sem mint angolnak, sem mint zsidónak nem biztosítaná a sikert ez az őszinte vallomás, ha nem hinnénk azt, az emberiség jobbik és nagyobb felével együtt, hogy az isteni igazság örökös a hadügyminiszter szavai felett. Ha nem hullottak volna népek porba, ha nem lett volna sírja megásva, sok európai népek, ha ez a háború nem kezdődik. Az erkölcsi igazságnak győznie kell. Elég szomorú, hogy fegyvereknek kell küzdeni, sok embernek kell meghalni előbb, hogy ez az igazság győzzön. Mi is szentül hisszük, hogy nem fog nyugodni Izrael őrzője, amíg a Hore Belisha által említett „jó”, az örök erkölcsi posztulátum nem fog győzedelmeskedni az eredendő „rossz” felett...

— Csökken a munkanélküliség Palesztinában. Egyöntetű jelentés szerint a palesztinai zsidó munkanélküliség csökkenő tendenciát mutat. A regisztrált és nem regisztrált munkanélküliek száma összesen nem több, mint 19 ezer. Ezzel szemben 50 ezer azoknak a száma, akik támogatásra vannak szorulva. Az ipari tevékenység jelentősen megnövekedett az utóbbi napokban, egyes gyárak 24 órát dolgoznak. Nyersanyagban nincs hiány.

— Dr Fred Weiss, a Francia Nőgyógyászati Társaság levelezőtárgya, a bukaresti „Iubirea de oameni” kórházban, str. Mircea Vodă 42. sz. alatt rendel női betegeknek, szegényeknek csakis délután 2—4 óráig.

— Külön területen összpontosítják a lengyel zsidóságot? (Koppenhága.) A Politiken című újság berlini levelezője jelenté, hogy november 1-én proklamálják az új lengyel államot, amely területileg akkora lesz, mint Bulgária, a fővárosa pedig Varsó lesz. Jelentéséhez a dán újságíró még hozzátűzi, hogy a lengyelországi zsidókat külön államban összpontosítják, amelynek Lublin lesz a székhelye. A sziléziai területeket, Kattovicz városával és Krakkó tartománnyal együtt Németországhoz fogják csatolni.

— Férjhez adnám középkori, házas, gyermekszerető árvalány-hugomat 40-50 év körüli özvegy vagy elvált emberhez, ki némi hozományra reflektál. Cim a kiadóban.

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Sir. Alipocani 7.

Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavámmal szemben

Basarabescu erdője mellett

Hallucinációk

Eveztedek óta beleringatta magát az emberiség abba a tudatba, hogy abszolút értékű véleményt alkothat magának mibenlétéről és a természet törvényeiről. Eppen a tudomány fejlődése és a természet nagyságának felismerése kényszerített bennünket a legutóbbi időkben arra a szerénységre és alázatosságra, hogy valljuk be, miszerint minden eddigi tudásunk eltörpül ahhoz képest, amit még nem tudunk.

Mostis az utóbbi évek során a világhírűvé vált amerikai GASTRO-D. gyógyszer által — amely Amerikában egy gyógynövény felfedezése folytán jött forgalomba — ami a szenvedő emberiségnek felbecsülethetetlen kincset jelent, be lett bizonyítva, hogy régi gyógyíthatatlannak vélt gyomor-, bél-, epe-, vese és májbetegségeknél olyan eredményeket értek el ezzel a gyógyszerrel, amelynek szociális értéke az emberiségre minden várakozást felülmúlt.

GASTRO-D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszerárában, București, Calea Victoriei 124.

— 5000 illegális bevándorló érkezett két hónap alatt Palesztinába. (London.) Tom Williams képviselő kérdésére válaszolva Macdonald közölte, hogy augusztus elsejétől egészen szeptember 30-ig 4892 lélekre becsülhető azoknak száma, akik illegálisan vándoroltak az országba. — Senkit nem küldöttünk vissza, — tette hozzá a gyarmatügyi miniszter. Arra a kérdésre, hogy szándékában áll-e a kormánynak az illegálisokat katonai szolgálatra felhasználni, a gyarmatügyi miniszter nem adott választ.

Divat- és gyógycipészet

Kohn István

Belvárosi cipőszalon

Oradea, Parcul Traian 1.

— Javul a helyzet Palesztinában. (London.) Tom Williams képviselő kérdésére válaszolva Malcolm Macdonald gyarmatügyi miniszter kijelentette, hogy „a háború kitörése óta a palesztinai biztonsági helyzet öröndetesen javult, bár időről időre a terroristák még mindig elkövetnek kilengéseket. Leszögezhető — jelentette ki a gyarmatügyi miniszter, — hogy úgy a palesztinai zsidó lakosság, mint az arabok hitet tettek Anglia mellett és kinyilatkoztatták akaratukat a szövetségesek ügyének segítésére. Az angol kormány kellőképpen értékelni tudja a palesztinai lakosoknak ezt a lojális magatartását.”

— Háborús zsidó segélyszervezet Angliában. (London.) Az angolai zsidó frontarcosok szövetsége, több más zsidó testülettel egyetértve, zsidó háborús segélyező bizottság felállítását tervezi. A bizottság a zsidó menekültügyi bizottságon belül fejtené ki tevékenységét és feladata ugyanaz lenne, mint ami a zsidó háborús bizottság az elmúlt világháború folyamán volt. A bizottság mindenben szolgálatára állna a zsidó katonáknak és gondoskodna azoknak vallásos szükségleteiről. A bizottság tagjai között számos rabbi is van. A világháború ideje alatt az akkori bizottság saját kórházzal rendelkezett.

Uj üzlet!

Uj üzlet!

„Elysée“

CLUJ, Calea Regele Ferdinand 12
(Gólya-aruházzal szemben)

Tekintse meg áruraktárunkat vételkötelezettség nélkül

Női fehérneműk nagy választékban

Divalsálak, divatövek, keztük, harisnyák, brossok, clipsek, stb. nagy választékban

Olcso árak! — Figyelmes kiszolgálás!

— 75 zsidót jelöltek Orosz-Lengyelországban képviselői mandátumokra. A moszkvai kormány által kijelölt választási bizottságok eddig 921 jelölést fogadtak el a fehéroroszországi és nyugat-ukrajnai (galíciai) nemzetgyűlés képviselői mandátumaira. Mint ismeretes, ez a nemzetgyűlés fogja megszavazni a Lengyelországtól elfoglalt területeknek a Szovjetszövetséghez való csatlakozását. Nemzetiségi megoszlás szerint a jelöltek közül 659 fehérorosz, 105 lengyel, 75 zsidó, 38 nagyorosz és 44 más nemzetiségű.

— Nagy akciót indít az Egyesült Államok zsidó munkássága Palesztina érdekében. Az Egyesült Államok zsidó munkásságának tanácsa fontos ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy nagyszabású akciót indítanak a palesztinai zsidó nemzeti tanács által tervezett közmunkálatok pénzügyi támogatására. Ecélből egymillió dollárt akarnak összegyűjteni.

— A palesztinai főrabbi felhívása az ország zsidóságához. (Jeruzsálem.) Palesztina főrabbinátusi hivatala dr. Jicchak Herzog és Uziel nagyrabbi aláírásával kiáltványt tettek közzé, amelyben felszólítják a palesztinai zsidóságot, hogy fejelemzetten és feltétel nélkül kövesse a zsidó nemzeti tanácsnak, a Vaad Leumi-nak és elnökének, Pinchas Ruthenbergnek rendeleteit. A kiáltvány bejelenti a „háborus adó” létesítését és felszólítja az összes zsidókat, hogy nyujtsanak széleskörű támogatást ennek a rendkívüli alapnak.

— Harmincezer zsidó menekültet telepítenek le Abessziniában? (Róma.) A Havas jelenti: Olyan hírek terjedtek el, amelyek szerint német, osztrák, lengyel és olasz zsidókból nagyobb telepítést létesítenek Abessziniában. Harmincezer zsidó emigránsról volna szó. A telepítés helye a Tana-tó közelében volna. Állítólag konzerv gyártás céljából nagyobb ipari centrumot építenének ezen a vidéken. Ez a centrum, amely foglalkoztatná a letelepített zsidókat, az egész Középközelket és Középfrikát ellátná. A telepítéshez egy amerikai tröszt állítólag 50 ezer dollárt ajánlott fel. Az olasz kormány hír szerint fenntartotta magának a jogot, hogy később nyilatkozzon a telepítés ügyében.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcso és pontos kiszolgálás!

Lakosságcsere és a zsidók

Nem tagadható le, hogy Hitlernek számos eredetinek tartott eszméje, igen régi és bizonyos tekintetben elcsépett. Hogy egy bennünket közelről érintő kérdéstről emlékezzünk meg: az antiszemizmus például nagyon régi „eszme”, amelyben semmi újat nem produkált a nemzeti szocializmus. Az imperializmus és a „véres acélfürdő” elmélete sem eredeti. Ellenben most van egy eszméje a nemzeti szocialista Németország vezetőinek, amely nem mindennapos és ha szabad ezt a szót ez esetben használunk: eredeti.

Előbb Tirol lakosságának cseréje vetődött fel és több mint százezer tiroli németet telepítenek be német területre, ugyanarra, hogy Olaszországnak nem lesz a határmentén német lakossága. Ugyanezt csinálják a balti államok németiséggel is. Az olaszokkal barátságosan egyeztek meg és bizonyára valami kényszerrel is alkalmazták a németek annak érdekében, hogy ezek a tiroliak hazát cseréljenek. A baltikumban, különösen a jobbmódu németek mennek rohanva be a német birodalomba, mert félnek a szovjet befolyástól, amely ott természetszerűleg napról-napra erősödni fog.

Nekünk zsidóknak van ebből bizonyos tanulságunk. Amikor gondolkozó zsidók évtizedekkel ezelőtt felvetették a „lakosságcsere” gondolatát, a zsidók mosolyogták le legjobban. Akkor gondolták azt, hogy Európa zsidó millióinak egy részét el kell juttatni Palesztinába. De nem csetlő-botló kicsinyes eszközökkel keresztülvitt települési akció, hanem egy nagyvonalú tömeg-immigráció formájában, amely természetesen nagy apparátussal lenne, vagy lett volna lehetséges. Ma, amikor Európa egyrésze hadiállapotban van, nem lehet beszélni egy ilyen zsidó tömegemigrációról. De miért nem jutott eszébe Hitlernek ez az eszme a német zsidókkal kapcsolatosan? Milyen helyes is lett volna, ha a német kormány a zsidóktól elkönfiskált vagyonokkal természetesen kitelepítette volna a zsidókat Palesztinába.

Jó lett volna a zsidóknak és a németeknek is elértek volna céljaikat. Vajon nem-e fog még eszébe ölleni a német kormánynak, hogy területén élő zsidók egy részét állami segédlettel kitelepítse? Igaz, hogy ehhez az angol kormány hozzájárulása is szükséges, már pedig „nem valószínű”, hogy most ezt a szívességet megtenné a németeknek az angol kormány. De az eszme nem fog elaludni. Ilyen nagyvonalú módszerekkel kellene előbbrevinni a palesztinai telepítést is. Egyszerre többszázezer embert. Ez jó volna az európai zsidóságnak és korszakot, új jelentős korszakot jelentene Palesztina fejlődése szempontjából is.

— Petroleum-források Palesztina déli részén? A „Falastin” című arab lap értesülése szerint az Irak Petroleum Company, amely nagyobb kiterjedéseket birtokol Palesztina déli részén, kutatásai alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy a gazai Schwabe család tulajdonában lévő földeken gazdag petroleum-források találhatóak. Ezek a földek a Beth Chanun arab falu közelében vannak.

— Erdélyszerte, megyeszékhelyeken intelligens, jömegjelenésű akvizitöröket és inkasszánsokat keresünk megfelelő pénzbiztosítékkal. Népünk kiadóhivatala.

— Vágott libát és rucát, ort. kósert olcsó árban házhoz is küldök. Deutsch Jakab, Salard.

Más mint a többi!

A SULFAMYL-

puder és krém hosszú tudományos kísérletek eredménye. Összetétele biztosítja az arc üdőségét és fiataloságát. Különösen zsíros arcbőrnél kitűnő szolgálatot tesz.

— A Párisban élő lengyel zsidók tömege az új lengyel kormányhoz. (Páris) A franciaországi lengyel zsidók szövetségének küldöttsége látogatást tett Rackiewicz lengyel köztársasági elnöknek és kormányának párizsi hivatalában. Reichmann elnök átnyújtotta a miniszternek az új államfőhöz címzett nyilatkozatot, amely így hangzik: „A Franciaországban élő lengyel zsidók mély hódolatukat fejezik ki a lengyel köztársaság új elnökével szemben. Most, amidőn heroikusán védték fővárosának eleste után, mint a független Lengyelország jelképéhez, fordultunk Önhöz, Elnök ur. Mély hazaszeretettel bármilyen áldozatot meghozni a szabad Lengyelországot, az összes egyenlő jogokkal bíró polgárok hazájáért.” A bizottság nyilatkozattal fordult az új lengyel kormányhoz is. Ennek a nyilatkozatnak a szövege az alábbi: „A lengyel zsidók szövetsége örömmel üdvözli az új lengyel kormányt a szabad francia földön és megelégedéssel veszi tudomásul, hogy a Sikorszki tábornok elnöklése alatt megalakult kormány a lengyel népszéles rétegeit képviseli. A szövetség meg van győződve arról, hogy az új kormány energikusan és az igazi demokratikus kormányok tekintélyével fogja sikeres befejezéshez juttatni a Lengyelország feltámadásáért folytatott harcot. Szövetségünk organikus része az egész világon szétszórt és sok millió lelket számláló lengyel zsidóságnak. Ez a zsidóság kész meghozni bármilyen anyagi és erkölcsi áldozatot, hogy segítse a lengyel népfegyveres harcát hazájának felszabadítására. A zsidó katona vállelve, hősiességgel küzdött lengyel társai mellett a hazá megvédéséért. A kiontott vér egysége örökre megpecsételte a zsidó és a lengyel tömegek közösségét. Ez a csatamezőn kisarjadt egység tud fogja élni az időleges rabszolgaságot és hozzásegíti majd mindannyiunkat az összes egyenjogú polgárok szabad Lengyelországhoz.”

Megszabadulhat

a ruhájára ráhulló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH“

PETROL-
szappant
használ.

Megszünteti a
hajhullást és
korpázást,

kapható minden
szaküzletben

FÓRUM

„Közöljük vagy ne közöljük“

A „Népünk“-nek arra a kérdésére, hogy közölje vagy ne közölje a kitértek neveit, a következőkben válaszolok:

Azt írja a „Népünk“ a fenti cím alatt: Ezeknek rendkívül nagy ártalmára van, ha hasonlót híresztelnék róluk, (tudniillik aki nem keresztelkedett zsidókról, ha azt híresztelik, hogy kikeresztelkedtek), mert az orvos, elkerülük a páciensei, ha ügyvéd a kliensek, ha kereskedő a vevői...“

Bocsásson meg kedves Főszerkesztő ur, de az én tapasztalataim nem ezek. Az én zsidó testvéreim — tisztelt a kivételnek — a legnagyobb közömbösséget tanúsítják nemcsak a kitért zsidóval szemben, de a nem kitérttel is. Ezért olyan nagyon félsek a mi irodáink, rendelőink és üzleteink. Van nálunk egy keresztény vajüzlet. A nyáron a tulajdonos Bécsbe utazott saját autóján meglátogatni rokon és elváltársait. És mégis a zsidó asszonyok közül sokan ebbe az üzletbe mennek s a szomszéd zsidó üzletet elkerülik. És nem essék gondolni, hogy holmi kis zsidócsók mennek ide. Exponált zsidó állásban levők feleségeit látjuk itt. Ön talán azt hiszi, hogy jobb vajot árulnak ebben az üzletben? Távolról sem. Egyszerűen zsidó közömbösségről van szó, amit saját „népünk“ könnyelmű nemtörődömséggel saját fajtájával szemben tanúsít.

A föltett kérdést csak egy lépéssel kell tullepni, hogy meglássuk, milyen másodrangú kérdés az, hogy közöljük vagy ne közöljük a kitértek neveit. Nálunk zsidóknál a kitértek eleve vágunk, mert hiszen a kitért csak „formailag“ szakad ki a zsidóság egyeteméből, a valóságban azonban a mi sorainkban marad tovább, társadalmilag és gazdaságilag is, bár mi jobb szeretnők, ha mint ballaszt is levonná cselekedetének következményeit és pozícióját vagy állását véglegesen feladná. Ezt azonban a kitért nem teheti. Gazdaságilag a kitért mindig megtartja azt a pozíciót, amit mint zsidó megszerzett. Hiszen nem azért tért ki, hogy pozícióját feladja, hanem azért tért ki, hogy pozícióját az új vallás védnöksége alatt — ő legalább így hiszi — megerősítse és biztosítsa. Bár el tudok képzelni egyéb kitérés okokat is, köztük az új vallás iránt tanúsított rokonszenvet vagy meggyőződéses hitet. De ez vajmi ritka eset. A tipikus esett a kitérés okok között: valamiféle érdek, mely közelebbi vagy távolabbi okokban találja gyökerét. Gazdaságilag tehát a kitért zsidó régi gazdasági bázisára van utalva, ha csak nem szerzett annyit, hogy véglegesen visszavonulhat és régi összeköttetéseit feladhatja. Ha a régi gazdasági bázis megmarad, úgy megmaradnak a régi kapcsolatok és összeköttetések is, melyek rendszerint zsidó tulajból táplálkoznak.

Ami a társadalmi átrétegződést illeti, a kitértnek ez ritkán sikerül. Hosszas előcsatározások után valamennyien hozzánk jönnek és közöttünk maradnak. Vezetünk szemben tüntetnek kereszténységükkel és zsidják a zsidót. Kapcsolataink tehát nemhogy lazulnának, hanem még erősödnek is.

A faji kérdés tekintetében utalhatunk

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozó helye

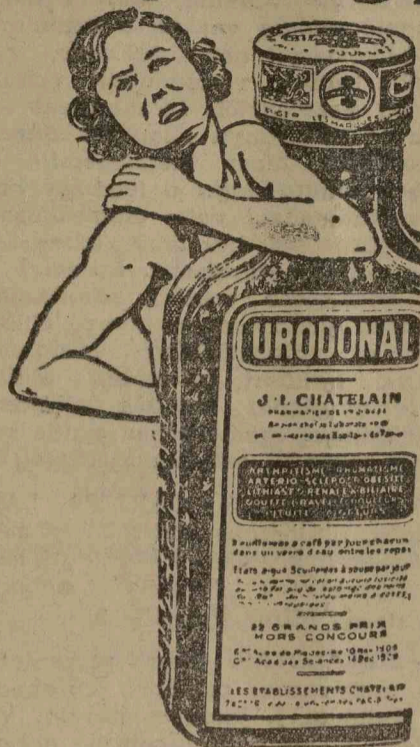
Pensiunea KATZ

BUCUREȘTI, Str. Căpitan Feraru No. 6.

Parter, în dosul Teatrului Regina Maria la

Podul Senatului. TELEFON 5,43.05.

Jaj! hogy fáj a válam!

Ha a húgysav túlságosan felhalmozódik a szervezetben, kristályokat képez, amelyek, szurják az ízületeket, és olyan súlyos fájdalmakat okoznak, hogy tönkreteszik az ember közérzetét, sőt súlyos hatással lehetnek magára a szívre is. A húgysav sohase szabad stagnáljon a szervezetben. Sajnos azonban az ülő-életmód, kimerültség, megerőltető munka mindmennyi akadálya a húgysav rendszeres kiválasztásának és eltávolításának, tehát egy komoly kezelést kell igénybe vennünk, hogy fejlődése arányában megszabadulhassunk a húgysavtól. Ezt nagyon egyszerű módon elérhetjük az Urodonal rendszeres használata által.

Az Urodonalt — amióta csak létezik — hírneves orvosok rendelik és ajánlják, mert biztos és állandó hatása közismert. Szedjen minden nap egy kanálkával egy kevés vízben... ez egyszerű, kényelmes és feltétlenül hatásos.

URODONAL

megakadályozza a húgysav felhalmozódását

Kapható: gyógyszerészekben és drogériákban

CHATELAIN KÉSZÍTMÉNY, MEGBIZHATÓ MARKA

az ezen tárgyban kiadott középeurópai elmeművekre és arra a szomorú gyakorlatra, mellyel a kérdést hosszabban-széltebben kezelik. Az idők visszafelé tekintve hozzánk, bár mi nem kívánjuk őket.

Közöljük a neveiket? Városonként ismerjük őket. Országosan? Nem vagyunk reájuk kíváncsiak. A zsidó etika sohasem ismerte a bosszúállást és mindig egy önmagában zárt egység maradt, mely mások elveivel vagy eljárásával nem törődött. Maradjanak a homályban és ne rángassuk őket a napvilágra. Mert utóljára még büszkének lesznek erre.

Dr M. A.

— Jabotinszky levele a Vaad Leumi elnökéhez. Már jelentettük, Pinchas Rutenberg, a Vaad Leumi nagytanácsának elnöke elrendelte a zsidó jisuv önmegadóztatását. A Vaad Leumi és a zsidó városi és községi tanácsok legutóbbi közös értekezletén részleteiben is megszavazták a szobanforgó indítványt. Ezerint a minimálisan havi tíz font jövedelemmel rendelkező zsidók egyszázalékos adót kell fizessenek és ez az arány a száz fontos havi jövedelemig fokozatosan husz százalékra emelkedik. Rutenberg az értekezleten kifejtette, hogy ez a rendkívüli adó lehetővé teszi egy messzeemenő program keresztülvitelét a jisuv szociális építményének újjászervezésére a kivételes viszonyok között. Ezenkívül legalább 50 ezer éhező zsidót akarnak Európából kimenteni. A jisuv szociális összetételének újjászervezése azonban nem pártok szerint, hanem területi alapon kell végmenjen. Ebben a komoly órában — mondotta Rutenberg — az egész jisuvnak vállalnia kell a felelősséget, revizionistáknak és agudistáknak éppugy, mint a többi csoportoknak, amelyek eddig ugyancsak kívül állottak a Vaad Leumi keretein. Rutenberg bejelentette, hogy Jabotinszky Vladimir, a revizionisták vezetője, levelet intézett hozzá, amelyben kijelenti, hogy teljes tudatában van a jelenlegi helyzetnek és az egyenlő jogok elvét mindenki számára nagyra becsüli. A Vaad Leumiba visszatért revizionisták delegátusa a vita során felszólalt és ki-

jelentette, hogy a revizionisták azért tértek vissza a nemzeti tanácsba, hogy ily módon juttassák kifejezésre a jisuv és a zsidóság egységét. Kijelentette, hogy hajlandók bármilyen együttműködésre, tárgyalásokra azonban ahhoz, hogy számukra megfelelő mértékű befolyást biztosítsanak nekik.

— Bármicvo ünnepély. Strassburger Márton tekintélyes aradi kereskedő fia Jakab, október 13-án töltötte be 13-ik életévét és ez alkalommal a köztisztviselői álló család a szokásos „Barmicvoh“ ünnepséget rendezte a templomban és lakásán. A fiu, kitűnő talmudikus és hagadikus előadást tartott, amely nagy elismerést váltott ki, a közönség köréből. A derék fiut szülei konzervatív szemléletben nevelik és bizonyára hasznos tagja lesz a zsidó társadalomnak.

— HALÁLOZÁS. Rövid betegség után meghalt Moskovits Vilmosné kolozsvári üvegkereskedő felesége 57 éves korában. A jószívűségéről ismert urnőt kiterjedt köztisztviselői álló rokonság gyászolja. Temetése pénteken délután ment végbe nagyszámu gyászoló közönség részvételével a zsidó temető halottasházából. A Moskovits és Weinmann család ezúton köszöni mindazoknak, akik részvételükkel enyhíteni igyekeztek nagy fájdalmukon.

— Több, mint 3000 zsidó menekültnek adott menedékjogot Kuba. A Jewish Centre most közzétett féléves jelentéséből kitűnik, hogy az utóbbi hat hónapban 3184 zsidó menekült érkezett Kubába. A bevándorlókat a Centre hivatalnokai fogadják és szintén ők gondoskodnak a továbbvándorlásukról a többi közép- és délamerikai államokba. A Centre 3852 zsidó átutazását intézte.

Jó izleles

orth. kóser házikoszt
kihordásra is

Berger bodegájában

Timișoara IV. Preier 2.

Hét-ről-hét-re

Páris. — A Le Temps című párisi lap tudni véli, hogy lengyel Felső-Szilázia megszállása után a hatóságok nyomban bevezették a zsidókra vonatkozó összes birodalmi törvényeket. A zsidó üzletek zárva vannak. A zsidók tulajdonában volt gépkocsik és rádiókészülékek a hatóságok birtokába mentek át. Sokan lengyel ismerősöknek ajánlották fel gépkocsijaikat.

Brüsszel. — A „Belga” brüsszeli tévirati iroda azt jelentette nemrég, hogy Hitler nemcsak a lengyel zsidókat, hanem a németországi, ausztriai és csehszlovákiai zsidókat is lengyel területen kívánja letelepíteni, ahonnan ki akarja emelni a nemzsidó lakosságot. A „Nieuwe Rotterdamsche Courant” című holland lap berlini tudósítója a következőket közli: A Hitler által bejelentett lakosság-csere egyik legfontosabb kérdése a zsidók áttelepítése. A régi német birodalomban jelenleg 250 ezer, Ausztriában 100 ezer, a cseh protektorátus területén mintegy 150—200 ezer zsidó él. A németek által megszállott lengyel területeken élő zsidók pontos számát még nem lehet megállapítani. Berlinben azt hiszik, hogy a gyéren lakott lengyel területeken egy, vagy több területet akar fenntartani zsidók letelepítése számára és ezekről a területekről a más nemzetiségű lakosságot át akarja telepíteni.

Moszkva. — Kaunasba érkező jelentések szerint a szovjet hatóságok feloszlatták egy a Cionista Szervezetet, mint a „Bund” nevű anticionista zsidó munkáspártot Vilnában és a fehér-orosz területen éppúgy, mint Lembergben és Kelet-Galiciában. A hatóságok ugyanekkor kijelentették, hogy nem fogják üldözni azokat az egyéneket, akik azelőtt akár a cionista, akár a bundista mozgalomban aktív részt vettek. Moszkvából jelentik, hogy a zsidó írók szövetsége bizottságokat küldött a fehér-orosz és galíciai területekre, hogy ott megszervezzék a jiddis kulturmozgalmat. A bizottságok élén Dávid Bergelsohn és Perek Malkis ismert zsidó írók állanak.

Jeruzsálem. — A palesztinai kormányzáság a nyugalom helyreállításával kapcsolatosan számos rendkívüli intézkedést megszüntetett. A zsidó és az arab lakosság között a kereskedelmi együttműködés megindult és olyan együttműködés jött létre, amely a gazdasági élet további zavartalanágát és fejlődését biztosítja.

Washington. — Az amerikai kormány hivatalosan közölte, hogy a Fülöp szigeteken akarja letelepíteni a Lengyelországból és Németországból elmenekült zsidókat. Ugyancsak a Fülöp szigetekre telepítenék le a Hollandiába, Svájcba és Belgiumba emigrált zsidókat is. Az amerikai kormány ugyanakkor abesszíniai zsidó letelepülésről is tárgyalásokat folytat, amelyeket azonban Mussolini véleményétől tesz függővé. Az Abesszíniában letelepítendő zsidók számának felső határa ötmillió lélek.

Budapest. — Az amerikai Joint megbízottakat küldött Lengyelország szomszédállamaiba, ahol lengyel zsidó menekültek átmeneti menedéket kaptak, hogy ezen menekülteket pénzügyi és más természetű segélyben részesítsék. Segélybizottságok működnek Amszterdamban, Kaunasban és a román határnál. A budapesti Joint-bizottság, amely eddig az ausztriai és csehszlovákiai menekültek segélyezésével foglalkozott és most átvette a lengyel zsidó menekültek segélyezését is, a határvárosokban barakkokat építtetett a menekültek számára.

Amszterdam. — Morris C. Tropper, az amerikai Joint európai végrehajtó bizottságának elnöke, beutazta Angliát, Belgiumot és Hollandiát, hogy tárgyalásokat folytasson a menekültügyi segéllyel foglalkozó testületekkel egy háborús segélyszervezet kiépítése érdekében. Tropper kijelentette a Zsidó Távirati Iroda képviselője előtt, hogy Londonból Párisba, majd onnan Svájcba utazik, hogy a nemzetközi Vöröskeresztrel megtárgyalja azokat az irányvonalakat, amelyeken fogják felépíteni a lengyelországi segélyezés művét. A segélyezési műt két részre kell osztani. Lengyelországnak az oroszok és a németek között történt felosztása tekintetében.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

— LEKÖSZÖNT ROSENBERG SÁMUEL, A SZATMÁRI ORTODOX HITKÖZSÉG ELNÖKE. Már több ízben írtunk arról, hogy Rosenberg Sámuel, aki éveken át közmegegyezésre vezette a szatmári ortodox hitközséget nehéz időkben, súlyos feladatok között, vissza akar vonulni a hitközség vezetésétől. Lemondását fáradságára és másirányú elfoglaltságára való hivatkozással most megismételte és a hitközség elöljárósága a legnagyobb sajnálattal tudomásul vette megváltozhatatlan elhatározását, bár több ízben kérték tisztségének megtartására. Erdemmel egyhangú elismerése mellett köszönetét fejezte ki az elöljáróság a távozó elnöknek és az új választásokig ideiglenesen Freund Sándort, az eddigi alelnököt kérte fel az elnöki teendők ellátására. Freund Sándor személyében agilis vezető került a szatmári ortodox hitközség élére.

— KOMFORTOS GARZON LAKÁS, egy szoba, fürdőszoba, előszoba és mellékhelyiségekkel, központi fekvésű új házban kiadó. Bővebbet a „Népünk” kiadóhivatalában, strada Miron Pompiliu 8.

— HALÁLOZÁS. Nagy részvétet keltett a nagyváradi zsidóság körében özvegy Guttman J. József halála. Vallásos életet élt és gyermekeit is ebben a szellemben nevelte. Matuzsálemi kort ért meg, 85 éves korában ragadta el a halál szeretetetei köréből. Temetése rendkívüli nagy részvét mellett folyt le. Gyászolják gyermekei, a nagyváradi kereskedelmi életben szerepet játszó Guttman Sándor és Lajos gépkereskedők és földbirtokosok, Guttman Jenő Budapest és leánya: özvegy Hartstein Jenőné.

— Héber helyett a jiddis nyelvet vezették be a zsidó iskolákban Lengyel-Oroszországban. Kaunasba érkező jelentés szerint a szovjet hatóságok Vilna környékén és Fehéroroszország nyugati részeiben betiltották a héber nyelv tanítását és a zsidó vallásoktatást az általános iskolákban és bezárták a héber és zsidó vallási iskolákat. Az általános iskolákban a héber helyett a jiddis nyelvtanítást vezették be. — Ugyanakkor Vilnából közlik, hogy ott nem került sor egyetlen zsidó vezető letartóztatására sem. Csernichowot, a jiddis néppárt egyik vezéré, a vilnai állami bank elnökévé nevezték ki. Vilna orosz rendőrfőnöke is zsidó. Vilnának Litvániához való csatolása, illetve a litván csapatoknak a bevonulása megint új helyzetet fog teremteni a vilnai zsidóság számára.

— HALÁLOZÁS. Nagyváradi zsidó társadalmában mély és igaz részvétet keltett Schwartz Ernő fatermelő hirtelen bekövetkezett tragikus halála. A daliás termetű, csak az üzletnek és családjának élő férfi, éppen üzleti tárgyalásokat folytatott, amikor hirtelen szívéhez kapott és néhány perc alatt kiszenvedett. Halálát szívinfarktus okozta és 55 éves korában ragadta el a halál szeretetetei köréből. Schwartz Ernőt, feleségén: Klein Margiton kívül — (Klein Adolf Dobrest leánya) két fia és egyetlen leánya: dr. Farkas Pálné gyászolják. Temetése hétfőn ment végbe a Cosbuc uccai gyászháztól, ahol Dr. Vajda István főrabbi tartott szívehezszóló és megható gyászbeszédet.

ספר תורה

ווארדע גע'גנב'ט פון דער קהלה החדשה מאסיעב מאראמארעש. דאדער ערוזכען וויר יעדען יוד אדער געמיינדע וועלכע עטוואס א ידיעה האט דיועס בעציגריך זאל זאפארט פער-שמענדיגען דיא גבאים פער אדרססע:

LERNER LAZAR

Moiseu

Judeful Maramures

5-U-M-O

AZ ESZTORSZÁGI NÉMETEK BIZTATÁSA.

Amikor a napokban az esztországi németek megérkeztek Berlinbe, Hitler kancellár fogadta őket és a következőket mondotta nekik röviden és világosan: — Ezentul németek lesztek — és nem esztók...

MIÉRT SZAKITOTTAK?

— Tudja Ön, hogy a törökök és oroszok miért szakítottak? — Nem tudom. — Egyszerű dolog, cherchez la femme, keresd a nőt... egy nő miatt veszték össze... — És ki volt a nő? — Hát nem tudja? Dardan-Elia.

HOGY FOG BEJUTNI A MENYORSZÁGBA?

Nagyon mulató ember volt Fájvel. A rab megdörögte őt és azt mondotta: Hallod-e Fájvel, miért iszol, táncolsz és miért eszel annyit tréflés közben nem jutsz be a menyországba... Mire Fájvel így válaszolt:

— Téved rebbelében, mert én bejutok majd a menyországba... Úgy fogom csinálni, hogy amikor Gábriel arkangyal ott lesz a menyországban, én nyitóm majd az ajtót, aztán megint becsukom. Aztán megint kinyitóm és megint becsukom. Amikor már vagy tizszer így ki meg nyitóm az ajtót, akkor nagy léghuzat fog támadni és erre Gábriel arkangyal rámkialt majd: — Na mi lesz? Vagy ki, vagy be!... Erre után én be fogok menni...

AHOL NINCS ÁLDÁS.

Egy templomúgyekben nem fárasztó gazdag ember felhívta a Tórához nagyünnepkor. A templom szolgálja megmagyarázta neki, hogy mit kell tennie. De amikor már ott állott a Tóra előtt, mégsem tudta mit kell csinálnia. Épen az áldást kellett mondani és nagy zavarban volt. Végre jött a száma akire tanácstalanul nézett a gazdag ember. — Mit néz rám — rajtam nincsen áldás — mondotta idegesen a samesz.

A FÖLDALATTI VASUT ELNEVEZÉSE.

Amióta az Oktogon-teret Budapesten Mussolini térnek nevezik, a Köröndöt pedig Hitler-térnek, a földalatti: tengely-alattjárónak nevezi a humor.

KÉT PESTI ZSIDÓ TALÁLKOZIK A MÁSIKKAL TANGANYIKÁBAN.

— Te Méritz, mit csinálsz itt az őserdőben? — Oroszlánvadász vagyok. — És te? — Aranybányász és ültetvényes. — Vajjon mit csinál most barátunk a Schwartz? — Ő most Pesten van, mindig olyan kalandos természet volt...

SZOMORUFÜZ — BUDAPESTEN?

— Miért szomorú a füz? — Mert gallyait nem vették fel a Kamaraerdőben...

AZ IDEÁLIS RABBI.

Az egyik kis hitközségben rabbit installáltak. A rabbi három dolgot kötött ki magának. Először nem törődik mással, csak övele törődjenek, másodsor: ő egy gyenge ember, vigyék helyette a hűvek nála a házigazda szerepét és harmadszor: meg akarja adni azt a tiszteletet minden hitközségtagnak, amit azonban ő önmagának nem kér. A hitközség elöljárósága el volt ragadtatva a papjával és aláírt mindent. Volt azonban egy nagyon szegény ember, akit elég okosnak és bátornak tartottak, az meglátogatta a rabbit és megkérdezte tőle, hogy magyarázza meg neki a három pont értelmét. A megválasztott rabbi a következőképpen felelt:

— Azt hallottam, hogy sok snorrer (koldus) van itt az én községemben, akik között nagy a nyomor, azért mondtam azt az első pontban, hogy még ha éhenhalnak is a hűvek én nem törődök velük, csak velem törődjenek a hűvek és fizetésemet pontosan eszközölkék. A második feltétel értelme, hogy ha két perlekedő fön hozzám és gyenge fizikumom miatt nem bírom őket kidobni, vigye mindenkinek a házigazda szerepét. Harmadszor: minden német évek múltán én akarom eltemetni és a végtelenségig megadni, amiből én a magam részéről nem kérek semmit.